

היינטיקע פאקסבלאט

Nr. 78/1378 Łódź, Piątek 30 marca 1928 r. זעקסטער יאהרגאנג

24-71. טעל. 21 פערקאמוער. לאדז, פערקאמוער 21. טעל. 2471. Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

צו דער געהערטער קונדשאפט!

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז צום קומענדיגען יום-טוב בענין איך אויף לאגער א גרויסען אויס-
וואהל פון **וויינען** אין-אין אויסלעג-
פערשידענע דישע, אריגינעלע
פון דער פירמע ליבערמאן. ווארשא, מעהד, ליקערען, שפירט, שליוואוויץ, זאוי וויטוויץ
ספעציעל פאר צוקער-ליידענדע אלעס כשר לחג הפסח צו קאנקורענץ-פרייען.
מיט אכטונג **ליפא, שיינביין, לאדז**, נאוואמיעסקא 27, טעל. 27-49.
די פירמע עקזיסטירט פון 1903.
בעמערקונג: ביי א גרעסערען איינקויף ראבאט.

אכטונג, לאדז און אומגעגענד!

איך טייל מיט מייןער געהערטער קונדשאפט, אז איך האב איבערגעגע-
בען די פערטערמאנג אויף לאדז און לאדזער וואקסעוואסער דער
לאנגהערנער, בעוואוסטער פירמע
p. LIPA SZAJNBADN, Łódź, Nowomiejska 27, tel. 49-27
וואו איהר בעקומט **וויינען** צו דיזעלבע פרייען וואס ביי מיר
מיין אריגינעלע אין ווארשא. מיט אכטונג
A. N. LIBERMAN, WARSZAWA, Franciszkańska 19.

מענער-הייטען

נאך נישט אין לאדז
געוועזענע פאסאנען
און קאלירען
געפינט איהר נאך אין גרעסטען אויסוואהל צו מעסיגע פרייען ביי
מ. קאפעלדושיניק, לאדז. 8
קאנסטאנטינער

כשר לפסח די בעוואוסטע **שאקאלאדע-פאבריק "2 Ł O T Y R A J"** בשר לפסח
מאכט בעקאנט איהרע געהערטער קונדשאפט, אז צום בעפארשטעהענדען **שאקאלאד** און **קארמעלען** כשר לפסח אפילו
פסח איז זי פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע **שאקאלאד** און **קארמעלען** למהדרין מן המהדרין.
בעמערקונג: אלעס ווערט אויסגעארבייט בהכשר גמור אונטער דער השגחה פון אנשים כשרים ונאמנים.
אונזערע פערקויפ-שטעלען:
ווסכאדניא 50, זאוואדוקא 11, צעגעלניאנא 26

ספעציעלע ביליגע פרייען אויף יום-טוב!!!
Perfumerja S. BUCHWAJC, Piotrkowska 22. tel. 31-43
האט צוליב די יום-טובים פערקלענערט די פרייען פון אלע קאסמעטישע ארטיקלען ווי:
פערפומען, זייפען, פינדער, קוואטאווע וואסער, פערשידענע קרעמען אין-אין אויסלעג.
ספעציעלע אויסוואהל פון ד"ר לוסטערס קאסמעטישע ארטיקלען, וועלכע זענען בעוואוסט מיט זייער גוטסקייט.
פאר ענגראסיסמען ספעציעלער ראבאט.

ביליגער פסח-פערקויף פון שאקאלאד און צוקער-ווארג!
איך טייל מיט דער געהערטער קונדשאפט, אז היי-איהר אזוי גוט ווי שטענדיג איז מיין לאנג-יעהריגע צוקער-ווארג-פאבריק
פערזעהן מיט א גרויסען אויסוואהל פון **שאקאלאד**, קאר-**שטענען** כשר לפסח דעמייל-פארקויף און
מעלען, מאקארען, ווי אויך אלע ארט צוקער-ווארג צו פאבריקס-פרייען.
מ. קאלסקי, פאלודניאווא 4

בעקאנט מאכונג.
דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער געהערטער יודישער בעפעלקערונג, אז
מאשיין-מצות
איז צו בעקומען אין דער **זאמענהאף 15**
לאדזער בעקעריי
מיט אכטונג
די פערמייניגטע בעקער-מייסטער, זאמענהאף 15

וויכטיג פאר סוחרים!
ס'איז אנגעקומען א פרישער טראנספארט יום-טוב-דיגע
אויגערקעם
פון די קרעמען מיט א הכשר
צו קאנקורענץ-פרייען.
צו בעקומען ב'זשעזינער 15.
קומט און איבערצייגט אייך!

Dr. med.
L. Pikielny
ספעציעל-ארגנס פאר
נירען, בלאזען און הארן-
קראנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עכטאנטן-פון 4-7 אין אהער

רעזעל, גוט און ביליג קויפט מען:
וויין, מעהד, שפרייט,
די פיינסטע ליקערען, עכטער אונגארישער שליוואוויץ, אלע סארטען
כרמל-וויין אויסערדעם הויכפיינעם שפרייט של פסח פון דער בעקאנטער פירמע
יאפע, גראדנע.
אלעס כשר לפסח! אלעס כשר לפסח!
נור אין דער וויינהאנדלונג
ע. שיקער-לאדז
פולנאצנא 1 № טעל. 784
וועלכע עקזיסטירט זייט 1865 יאהר און איז דורך איהרע רעזעלע בעהאנדלונג דער געהערטער
קונדשאפט גוט בעקאנט.
נאנט בעזונדערס ווערט וויין-וויין כשר לפסח ספעציעל פאר
צוקער-ליידענדע עמפאָהלען
006

היום בקונצרטים אויספירן משה
אויף אונזער געזעצט
"HABZWCZANA"
אין ווייטע פערפאקטונג

כשר לפסח
בהכשר הראשינה
מ'ווארשא

מהרי"א פאנאנצקי

ה'ר"ט איהר האבען
א'עונג יום-טוב
אין א כשר'ן פסח
פארלעבט נאך די וועלט-בערלינג

מאכאראנען
כשר לחג הפסח!
דערמיט האבען מיר דעם כבוד מיטצוטיילען אונזער ג' קונדשאפט,
אז מיר בעזיצען א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע
צוקער-ווארען, שאקאלאד, באקאלען
פון אייגענער אויסארבייטונג ווי אויך פון פערשידענע אנדערע פירמעס.
אויף לאגער בעזיצען מיר אויך מאלינע-וואפמען כשר לחג הפסח.
מיט אכטונג **מ.ה. וורבלעווסקי**
נאוואמינסקא 21, טעל. 40-35
רעזעלע בעהאנדלונג. מעסיגע פרייען.

הויפט תיכף אויף פסח תרפ"ח
די בעריהמטע
מאכאראנען
פון - **יאהר תרפ"ח**
פון - **ארץ-ישראל**
די ארץ-ישראל מצות צייכען זיך אויס מיט ויער פרימא קוואליטעט און מיט ויער שעהנער
מראה און זי איבערשט'יגען אלע אנדערע אויסלענדישע און אינלענדישע מצות.
היט זיך פאר אלטע א"י-מצות!
אין פערקויף האבען זיך בעוויזען אלטע מצות ארץ-ישראל'דיגע פון די פאריגע
יא'רען. די פערקויפער פון די דאזיגע מצות האבען קיין שום שייכות נישט מיט
אונז. היי-יעהריגע ארץ-ישראל-מצות געהען געפאקט נאך אין האל-קאסטעס
און נישט אין קארטאגען. יעדער קאסטען האט 36 גאנצע קילא-פערקלעך אדער 80
האלבע קילא-פערקלעך. אין יעדען פערקלעך געפינט זיך א הכשר פון הרבנות הראשית
און בית-דין האשכנזי אויף 5' יא'ר תרפ"ח.
פערלאנגט נאך די היי-יאהריגע ארץ-ישראל-מצות
מיט'ן הכשר פון יאהר תרפ"ח.
דער איינציגער פערטרעטער פאר לאדז און אומגעגענד:
H. PRAWDA, ŁÓDŹ
ul. Pomorska 13, m. 13, tel. 71-48.
די בעשטעלונגען ווערען אויסגעפיהרט שנעל און פינקטליך.

א בשורה טובה פאר לאדז און אומגעגענד!
צו דער בעקוועמליכקייט פון דעם ג' פובליקום פון לאדז און אומגעגענד האב איך אין מיין
ווייז-געשעפט צו פערקויפן **וויינען**
פון דער פירמע שוולדריין, ווארשא, פראנצישקאנער 11 און א. נ. ליבערמאן,
ווארשא, פראנצישקאנער 19 צו די זעלבע פרייען וואס אין ווארשא
איך בעזיצ א גרויסען אויסוואהל פון
ברמל-וויין, ליקיערען און שפירט כשר לחג הפסח
ביי א גרעסערען איינקויף ראכאט.
מיט אכטונג **גוטמאן**
פלאץ-ווארשא-שמש' 11
טעל. 55-20
בעס. ערלייבן בעווייזען זיך אין פערקויף געפאלטע וויינען פון 33 און 89 בעס און
אכטונג צוגעבען אויפ'ן שטעטלע פון לאדז און אויף דעם עמקעס פון די אויבניץ פירמעס.

כשר לחג הפסח!
די בעוואוסטע ווייז-האנדלונג
מ. ליפסקער, צענעלניאנא 41
דערמיט מאך איך בעקאנט מיין געהערטער קונדשאפט, אז צו דעם
בעפארשטעהענדען פסח הבע"ה איז מיין ווייז-געשעפט פערזענלעך מיט
א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע וויינען פון אייגענער פאבריקס-
אויסארבייטונג פארבאט- און ראוינען-ווייז כשר לחג הפסח אויך
שפירט, ליקיערען, קאניאק, מעהד און ברמל-וויין אלעס צו
קאנקורענץ-פרייען. קומט און איבערצייגט איך! רעזעלע בעהאנדלונג
מיט אכטונג מ. ליפסקער, צענעלניאנא 41.

ווייז אויף פסח
גוט און ביליג!
דערמיט מאכען מיר בעקאנט אונזער געהערטע קונדשאפט, אז אזוי
ווי אלע יאהר ווענען מיר אויך דאס יאהר פערזעהען לחג הפסח הבע"ה
מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע וויינען ווי: אונגער-וויין
ברמל-וויין, ליקיערען און שפירט של פסח ויין אריגינעלען
מעהד צו קאנקורענץ-פרייען!
פירמע **מ. ליפער אלטער מארק 8**
קומט און איבערצייגט איך!
גרענקעס די אדרעס!

מענער-און-דאמען-ווייז
אין אלערליי נייעסטע פארבען און פאמאנען בעקומט מען ביי
שווארצבערג
פיעטריקאווער 50 (אין הויז)
רעפערעסורען ווערען פינקטליך און ווארגעפאלטע אויסגעפיהרט.

די געזעלשאפט תורה ודרכ ארץ אין לאדז.
איז מודיע אז זונמאן פ' שמיני י"א ניסן התרפ"ח דעם 1-טען אפריל
1928 פינקטליך 4 נאכמיטאג קומט פאר צום ערשטען טערמין אין לאקאל פונגיסמאזיום
בית אולפנא צענעלניאנא 60
די יעהרליכע גענ. פערזאמלונג
מיט פאלגענדער טאג אדרונג
(1) ערשטונג פון דער גענעראל-פערזאמלונג (2) וואהל פון א פארויצענדען, ביזוי-
צענדען און שריפטפיהרער פון דערגענערעל-פערזאמלונג (3) בעריכט פון דער ביזנעס-
ריגער טעטיגקייט. (4) דאס'אבענדערען פון 6 בונדע דעם מיטגלידס-בייטראג און א-
רעכנונג לויט דער זאטא-וואלוטא. (5) דער ביזנעסעס פאר דעם יאהר 1928.
(6) פרייע אנטרענע בכלל, און בונדע דער בית אולפנא בפרט (7) וואהל פון 12
פערזאמלונגס-מיטגלידער 6 פערטרעטער 3 רעוויזאנט-מיטגלידער און 2 פערטרעטער
די פערזאמלונג וועט פארקומען אין דעמוזעלען טאגל און אין צווייטען טערמין
לויט פארשריפט פון דעם אויסטאווא ביי יעדע צאהל מיטגלידער אויב אין ערשטען
טערמין וועלען נישט זיין 2/3 פון די מיטגלידער

די פערזאמלונג.
בעמערקונג. צוליב דער וויכטיגקייט פון דער גענעראל-פערזאמלונג ווערען געבעטן
די מיטגלידער צו קומען, אויך די עלטערן פון די שילדער פון גיסמאזיום בית אולפנא.

A. P. CZKWIANANC
ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 69, TEL. 38-64.

ZAPASOWA PIWNICA WIN.
פסח-ברמל-ווייז
און פאלעסטינער קאניאק | פון פרייען
אמאטארען-מעהד 1914 | עלעגאנטע קויבערס
הינס-מלעריש
דעקארירט.

לכבוד פסח!
פערשידענע ווינער שטיהל און גאלאנטעריע-מעבל
פון גרעסטען ביזן קלענסטען קוואנטום פון די וועלט-בעריהמטע און עלסטע פירמע
Tow. Akc. Fabryki Mebli Giętych
„Wojciechów”
קען מען בעקומען נאך ביי דעם הויפט-פערטרעטער אויף לאדז און אומגעגענד
א.וו. שווארצאוויאק, נאפיווראווסקי 44
(רוי קילינס)
צופאהר-טראמואי נומ' 17 און 4.
צו קאנקורענץ-פרייען!

אויף פסח הבע"ל

**עכטען
פסח'דיגען**

א'ן ק'ססען און א'ן א'ן רונדע פאקונג.

דער גרינער שמרייף אויף די פעקלעך בעווייזט דעם כשר לחג הפסח
און די פיינקייט דויער ווארע.

Henryka Francka Synowie

Fabryka Środków Kawowych S. A.
SKAWINA — KRAKÓW.

נייע פרטים פון סאטמארש אין רוטלאנד.

פונדעסטוועגן, אז אין דער לעצטער מינוט
די סטאלינאוועזש נאך מאכען א דעצידיר-
טן שריט אויף רעכטס.
די דאנער סאבאטאזש-משה איז געווען בלויז
רשטע פאסטגעשטעלעט. איבער איז ווידער
געשטעלט געווארען א סאבאטאזש-געשיכטע
וואס די הידרא-עלעקטרישע סטאנציע אויפ'ן
שאטא ביי טווער, וואס ס'האט שוין צוויי מאל

וְאֵלֶּיךָ יָשָׁע, 29) (טעלעפאניש פון אונזער קאָ-
אָנדרענס) ביז איצט איז נאָך נישט קלאָר די
הונג פון דער רעגירונג צום סיים. ווי מען ניט
ר האָט די רעגירונג ברעה צו פאָדערן קורס-
אז דער סיים זאָל ערלערונגן אלע לויפערנע
ס. נאָכדעם וועט בעשטימט ווערען דער נורל
סיים.

**גרשאל פילסודסקי ביים סענאט-
מארשאַלעק.**

מלכות פרעוץ ענא.

1990

כּלֵשֶׁר לַפֶּמֶה

שבת נאכמיטאג, האלב 4 א זינגער
דער פערדאט פון מאן און פרוי און ווער איז שולדיג?
 קימט פאר 8 גראנדיעזער דיספוט א.נ.
 מענען: (1) דער אייביגער דאן-ושוואן דער מען; (2) ווער האט געוועט די מאראלישע התנהגות; (3) גט, תופה און קידושין אמאל און היינט; (4) ווער פיהרט די פרוי צו פערדאט; (5) פיל ווייבער; (6) בילעטען אויף ביידע משפטים פון 50 גראשען ביז 2 זאלעטען צי בעקומען ביי דער קאסע פון „הזמיר“.
 פרייט ליבע און די התנהגות פון צוויי.
 319

שגור 357 342 א. י. דיאמענט. גיפרשער 46

ועד שומרי שבת בלודז
ר' חיים אליעזר קוטנער

איך בעפעהל אדער לויט פערשטענדיגונג?

ריטורנאל איז גענוג

די צווייטע געזונטער האבען זיך אפגעשטעלט פער
הויפטן און אין די סיסטעמען וואס זיי האבן גע
האט זיך געפאפולערט גאנצעם, ווי די סיסטעמען
האט אפגעווארפן די קאנדידאטור פון סיי. פאר
מעל אלס סיסטעמאטאליק און אויסגעוואלט דעם
פאליטישן סיסטעם פון דער רעפובליק.

נישט אין דער פערזאן פון סיסטעמאטאליק
האבען זיך ווייל אפילו דאס איבערלעבן גענוג
האבען קיין שום געווארענען גענוג דער פערזענ
ליכעם פון דאזיגסטן, סיסטעמאטאליק און איך נישט
גענוג דעם, האט דאזיגסטן געהערט דער סאציאל
ליסטער פארטיי, סיסטעמאטאליק זיך אבער גענוג
דעם, אז שוין ביים געהויב פון דער סיסטעמאטאליק
האט זיך אהן שום אונטערשאטלעכע, פערשטענ
דיגונגן אדער אפאכען געשאפן אהן פון זיך
א סיסטעמאטאליק, און דאס אהן דער הילף פון די
עקסטרעמע, גענוג דער רעוויניאן און גענוג דעם
גרעסטע פארלאמענטארישען קלוב.

דאס איז די אפאכע פון דער רעוויניאן, וועלכע
האט אין דער רעוויניאן און אין אפאכע אפאכע
פלאק ארויסגעווארפן און געווארענע קאנסעקו
נאציע, און צוליב דעם טאקע, האט די רעוויניאן
סערהייט האט זיך געשאפן אהן פערשטענדיגונג
און אפאכע און אהן גענוג גענוג קאנסעקו
זי ביר זענען, דאס גענוג געווארענע און די פרוהער
דינע סיסטעם, זענען גענוג פערזאן קיין פראגראמא
שיש, פרינציפאלע אדער פאליטישע פראגען, וועל
כע זענען שוין פון פרוהער ארויס געשטעלט געווארען,
און זי וואלען אפגענומען ווערען דורכ'ן סיי.

און נאך א פראגע: דער סענאט דארף בער
שטעטישן די בעשליסען פון סיי, און סענאט רעד
נישט דער אונפארשטאנדיק פלאק, אין סיי און
פערזאן א מערהייט גענוג דעם פלאק, אזוי און
די קאנסעקווענציען צווישן אפאכע און פערשטענ
אויסגעווארפן קענען ווערען גענוג אפאכע און קער
נען זיך ארויסקלייבן ווערען שלעכט אפאכע און גאנץ
פון מלוכה לעבען.

און די שטומע פערשטענדיגונג צווישן דער
לינקער סיסטעמאטאליק צוואנצן מיט די נאציאנאלע
סינדיקאטען, אז דער סענאט, האט אין בעשא
פון געווארען דורך די אויסוואל פון דאזיגסטן
אלס סיסטעמאטאליק.

דער רעוויניאן-פלאק ווייסט נישט, צו די
געשאפענע סיסטעמען וועט זיין א פערזאן
גענוג און אויב יא, ווי אזוי מען וויל אפאכע, רעד
ריבער האט דאס איבערלעבן גענוג גענוג קיין
מאנאטען און סיסטעמען, כדי נישט צו זיין
סופערמאנאטאליק פאר די אפאכע פון סיי.
פאר דער נייער סיסטעמאטאליק און די וואלן פון
דאזיגסטן גענוג אפאכע פאקס אהן שום
היינטיגע פלענער און פערשטענדיגונגן, די מעהר
הייט האט אבער גענוג צו זיין ווייטערע קאנ
סעקונדען און געהערט אהן אהער פליצעס דאס
נאכע סיסטעמען ווייט, און איצט ווארט מען ווי
אזוי מען די רעוויניאן זיך בעהיטען צו דער וואלן
פון סיסטעמאטאליק און די הויפטאק צו דער
געשאפענע סיסטעמאטאליק.

ווען מ'וואלט געוואלט דעם "ראפאטאליק", אז די
פ.פ.ס. וועט דערווערן ווערען נאכאן צו דערהאלטען
מיט אלע מעגליכקייטען און קיין ווייטען פאך ווער
לען זי קיינמאל נישט אויפהייערן, אדער מ'וואלט
געוואלט זי און דעם, אז די פ.פ.ס. און שטאלץ דער
רוף, האט דאזיגסטן האט געקומען די שטימען
פון די נאציאנאלע מינערהייטען, וואס באנייערען
פארט די פערזענליכקייט פון דער פאליטישער רעמאנ
קראפט - מ'וואלט דער פועל וואס פאר די רעד
זינע ערקלערונגען, און די פ.פ.ס. דארף זיך אהער
זענען מיט די אלע, וואס האבען אפגענומען די
שטימען פאר דאזיגסטן, ביים גרויסען טיש און
שמועסן ווענען ווייטערדיגע אפאכע.

הארהיינליך, אז אויף די דאזיגע שמועסן
ווארט די רעוויניאן און אלע קלאנגען ווענען אפאכע
נען איצט די סיסטעמען אדער נאך אינגאנצען
פונאנערלעכע דעם סיי ווענען איצט נישט אפאכע
מכל שכן שוין, וואס ביז דעם 31. מערץ, דאס הייסט
אין פערזענליכע פון 3 טעג, מ'וואלט די רעוויניאן האבען
פערשטענדיג דעם פרוהער-פאליטישן פארן
ערשטען קארטעל פון פרוהער-פאליטישן דורך בירע
פארלאמענטארישע אינסטאנצען.

אזוי איז קיינמאל דערשטיקט געווארען דאס
פיער, וועלכע טלעס אפער אינגעניאן און איז
גרייס ביי א קלענערע אדער גרעסערע ווייז, אויס
צוברעכען, ס'איז אבער מעגליך נאך אנדערע אויס
גאנג פון דער לאגע, דיינע, דער רעוויניאן-פלאק,
וועלכע האט ביז איצט געוואלט און איז געווען
זיכער אז דער פערזענליכע פון מארשאל סיסטעם
וועט אויסגעהיירט ווערען און דעריבער האט ער
זיך פאר די וואלען צום סיסטעמאטאליק נישט
געווענדיג צו קיין שום גרופע אדער ריכטונג ווענען
אונטערשטייען די קאנדידאטור פון ווייטערע
יער פארטעל, וועט איצט געווערען זיין סאקטיק.
דער פלאק וועט זיך ווענען צו פערשטענדיג מעגליכע
ריכטונגען ווענען שאפען א שטענדיגע און פערשטע
מעהרהייט און סיי און דאס וואלט פולשטענדיג
אויסגעקלערט די לאגע. די צוואנציקארייט פון
דעם סיי מיט דער רעוויניאן וואלט פערזענליכע נישט
אויף בעפעהל נאך אויף גענוג ווייטער פערשטענ
דיגונג און דאס וואלט געווען למכות בירע צו דעם
און דעם כבוד פון אונזער פארלאמענט און דער
פארלאמענטארישע כבוד.

אין גענוג איז איצט סאדעקומען א קאנסע
רענע ווענען ענטוואפונג.
די דאזיגע ענטוואפונג-פערזאנען אין גענוג
איז נישט קיין קאמיטע פון פערזענליכע, און
איהר בעטייליגט זיך אויך וועלכע. דאס איז א
געשעהנדיש און דאס גיט איהר צו א געווענדיג
געשעהנדיש און צעפאטאגיקיט אין דער פאקס.
די רענע-פארשטענדיג ווענען נישט מקפיד אויף
דער אונטערנעמער וועלכע און טראדיציאנעלע
פארשטענדיג פון דער וועלט-הויפט-אפאכע. זי רע-
דען שוים און שטארק, פאלעמירען שוואך און
פערזענליכע די מעגליכקייט אויסגעצוקען פאר דער
וועלט די פאליטיק און די צעוועלט פון די פאלי-
טישע דרושן, וועלכע מען הערט אפס אין גענוג.

אויף דער דאזיגער קאנסעקווענציע איז דער סא-
ווייטער פערשטענדיג ליטווינאן ארויסגעטראכען
מיט א פארשלאג ווענען באדיינער און פולער ענט-
וואפונג. די רעדע, וואס ליטווינאן האט דעריי
געהאלטען, איז געווען זעהר שוואך און האט אויך
די ברייטע מאסען זיכער געמאכט א שטארקע
איינדרוק. דער פארשלאג פון דער סאוויעטישער
דעלעגאציע בעשטעהט אין דעם, וואס אין פערזענ-
ליכע 4 יאהר וואלט אפגעשטאט ווערען אלע ארמענע
און פלאט, אומגעיגע פארקוקען, ס'וואלט אפגע-
שאפט ווערען די קיינס-מיניסטעריאט, מיליטע-
שולען א.א.וו. מ'דארף צוגעבען, אז דער פארשלאג
איז זיכער א דרייטער: אפילו פאר די נארוועגער,
די אנהענגער פון דער פולסטער ענטוואפונג.

אין גענוג איז איצט סאדעקומען א קאנסע
רענע ווענען ענטוואפונג.
די דאזיגע ענטוואפונג-פערזאנען אין גענוג
איז נישט קיין קאמיטע פון פערזענליכע, און
איהר בעטייליגט זיך אויך וועלכע. דאס איז א
געשעהנדיש און דאס גיט איהר צו א געווענדיג
געשעהנדיש און צעפאטאגיקיט אין דער פאקס.
די רענע-פארשטענדיג ווענען נישט מקפיד אויף
דער אונטערנעמער וועלכע און טראדיציאנעלע
פארשטענדיג פון דער וועלט-הויפט-אפאכע. זי רע-
דען שוים און שטארק, פאלעמירען שוואך און
פערזענליכע די מעגליכקייט אויסגעצוקען פאר דער
וועלט די פאליטיק און די צעוועלט פון די פאלי-
טישע דרושן, וועלכע מען הערט אפס אין גענוג.

אויף דער דאזיגער קאנסעקווענציע איז דער סא-
ווייטער פערשטענדיג ליטווינאן ארויסגעטראכען
מיט א פארשלאג ווענען באדיינער און פולער ענט-
וואפונג. די רעדע, וואס ליטווינאן האט דעריי
געהאלטען, איז געווען זעהר שוואך און האט אויך
די ברייטע מאסען זיכער געמאכט א שטארקע
איינדרוק. דער פארשלאג פון דער סאוויעטישער
דעלעגאציע בעשטעהט אין דעם, וואס אין פערזענ-
ליכע 4 יאהר וואלט אפגעשטאט ווערען אלע ארמענע
און פלאט, אומגעיגע פארקוקען, ס'וואלט אפגע-
שאפט ווערען די קיינס-מיניסטעריאט, מיליטע-
שולען א.א.וו. מ'דארף צוגעבען, אז דער פארשלאג
איז זיכער א דרייטער: אפילו פאר די נארוועגער,
די אנהענגער פון דער פולסטער ענטוואפונג.

אין גענוג איז איצט סאדעקומען א קאנסע
רענע ווענען ענטוואפונג.
די דאזיגע ענטוואפונג-פערזאנען אין גענוג
איז נישט קיין קאמיטע פון פערזענליכע, און
איהר בעטייליגט זיך אויך וועלכע. דאס איז א
געשעהנדיש און דאס גיט איהר צו א געווענדיג
געשעהנדיש און צעפאטאגיקיט אין דער פאקס.
די רענע-פארשטענדיג ווענען נישט מקפיד אויף
דער אונטערנעמער וועלכע און טראדיציאנעלע
פארשטענדיג פון דער וועלט-הויפט-אפאכע. זי רע-
דען שוים און שטארק, פאלעמירען שוואך און
פערזענליכע די מעגליכקייט אויסגעצוקען פאר דער
וועלט די פאליטיק און די צעוועלט פון די פאלי-
טישע דרושן, וועלכע מען הערט אפס אין גענוג.

זאל פיליארמאניע, נארוואיטשא 20.

גאטראלען פון די בערייט, חנה לערנער און דוד זיידערמאן

פרייטאג, ד. 30. ט. 9 אונטער צו ביליגע
פרייטאג פון 1 ביז 2.50 צום 2-טען מאל
די אייגענע וועלט, וואס האט געהאט
א גרויסען ערפאלג

דער מאסקיטער

אין 3 אקטען מיט פארשלאג און עפילאג מיט
געזאגט און טעג פון ראקאו. הויפט-ראקאו:
סאפי-ח. לערנער, סיימאן-זיידערמאן.

איין נאמען פון גאט

לעבענס-בילד אין 3 אקטען מיט געזאגט און
טעג פון שטיינבערג, הויפט-ראקאו: יהושע'לע-
חנה לערנער, יצחק-דוד זיידערמאן.

סינעמאטאן פרייטאג, בערלין, ווערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן

פרייטאג, דעם 1-טען אפריל, 9 אין אונזער גרויסע
פאדערמאן פארשטענדיג פון 1 ביז 2.50 זי.
די שטענע קאמישע פאדערמאן מיט געזאגט און טעג
פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן, פאדערמאן.

די סאוויעטישע ענטוואפונג
פארשלאגן. ווי אזוי זיי זע-
נען אויפגענומען געווארען.

אדווענדען איז שוין אפגען ארויסגעטראכען, כדי
צו דיסקרעטירען דעם רוסישען פארשלאג. דער-
ביי האט ער נישט גערעדט נאך אין די גרעניצען
פון די בעהאנדעלטע פראגען, ער האט קריטיקירט
שוואך די אינטערנאציאנאלע בעזעהונגען פון דעם-
לאנד בכלל. גלייכצייטיג ווידער אונטערשטראכען,
אז רוסלאנד וויל אויפפלאצן די געפעהרליכסטע
וועלט-שופה. א גרויסע פועל האט דער ענגלישער
דעלעגאט אין זיין דרשה נישט געהאט: מען ווייסט
אז ענגלאנד איז דער אייביגער שונא פון רוסלאנד.
צווישען דעם ראטען-פערבאנד און ענגלאנד ווענען
די בעזעהונגען אזוי אנגעשטרענגט, אז אן-אויסרייט
איז אומפערמייליך בשעת די פארשטענדיג פון
ביידע צדדים קומען זיך צוזאמען.

גייט האט זיך פערשפרייט די ידיעה, אז ליטווי-
נאן וועט האלטען א גרויסע רעדע געגען ענגלאנד.
מען האט דערווארט א סענסאציע. דער עולם איז
געווען געשפאנט, און די יוצונג אויך וועלכער ליט-
ווינאן האט גערעדט, האט זיך פערוואנדעלט אין
א "גרויסען טאג".

ליטווינאן האט געזאגט: רוסלאנד וויל נישט
אין פערזענליכע בונד אריינערשטען, אבער זייט עהר-
ליך און זאגט ארויס אפגען, אז איהר ווילט אונז
נארישט דארטען זעהן, בפרט ענגלאנד, וועלכע
פערשפרייט איבער רוסלאנד די עקסעלענטע בליי-
ליט. ליטווינאן האט גערעדט ווענען דער ענגלי-
שער פאליטיק אין כינע, ווענען דעם זינאוועו-
בריה, ווענען חסאים און מעשים פון איין מלוכה
געגען דער צווייטער און בכלל ווענען ענינים, וואס
נאך ליטווינאן האט זיי נעמעט ארויסגעזאגן.

אויב אנהער מלוכה, נישט רוסלאנד, וואלט
אין דער הויכער פארנעם געוועלשעט אין פראק
און ווייסע הענטשקעס גערעדט אין אזא טאן, וואלט
דאס בודואי ארויסגעווארפן שווערע אינצידענטען.
ליטווינאן אבער האט אויך דעם א היתר. אויף איהם
האט מען נישט קיין פאראיבער. ער איז נישט קיין
פארשטענדיג פון דער סאלאן-מלוכה, פון קיין פא-
לעך-הערשאפט. ער רעדט אין נאמען פון פויערעם
און ארבייטער.

ליטווינאן וועט רעדע האט געמאכט א שטארקע
רושם. די פרעסע האט איהר זעהר געריהמט און
אהן ספס האבען געוויסע טיילען פון איהר פער-
שאפט א טיפע הנהא די אנדערע מלוכות. בעזונ-
דערס האט זיך געפיהלט דעריי גוט דער פאר-
שטעהער פון דייטשלאנד. ער האט אין דער דע-
באטע זיך נישט בעטייליגט. ער האט מעהר גע-
שוויגען. אבער באמת וואלט פאר דייטשלאנד גע-
האט די גאנצע קאנסעקווענציע ערשט דעמאלט א ווערט
ווען מען וואלט אנגענומען דעם פארשלאג פון ליט-
ווינאן. דייטשלאנד האט נישט קיין חיל און האט
נישט קיין קיינס-מעגליכקייטען. זי קען קום היטען
איהרע גרעניצען. זיי מוז זיין רעאל, מוז זיך האל-
טען גוט און פריינדשאפטליך און מוז מאכען א זי-
סע מינע צום ביטערען שפיל. זי האט מחמת דעם
אזוי הארציג בעגריסט דאס, וואס ליטווינאן האט
ארויסגעזאגט דאס וואס זי האט נישט געטארט און
האט נישט געהאט קיין יורדישע רעכט ארויס-
צוגעגען.

אבער געהאלפן האט דאס אלץ וועניג. מען
האט די רעזאליציע פון ליטווינאן מקבר געווען
אהן מוזיק און אהן צערעמאניעס. ליטווינאן האט
אפילו בלייבן אריינגעטראגען אנהערע רעזאליציע.
ער לעגט נאך פאר א קלייניגקייט: אלע מלוכות,
וועלכע האבען 200 טויזנט סאלדאטען, זאלען א
העלפט פון זייער חיל אפלאצן. די מלוכות, וועלכע
האבען וועניגער, זאלען זיי פערקלענערען אויף א
דריטעל אדער אויף א פערטעל. דער גורל פון דער
צווייטער רעזאליציע איז נאך אונגעוואוסט. עס
קען זיין, אז מען וועט ווענען איהר רעדען ערשט
אין דער קומענדיגער סעסיע פון דער פערזאנע.
דערווייל אבער איז אריינגעווארפן געווארען א
נייער הארטער גוט און מען וועט נויטיג האבען
שארפע באקאניער, כדי איהם צו קנאקען.

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספעציאליסט פאר אינפארמאציע
און קאנסולטאציען.
נעמט אן ספעציעל פון 7 ביז 5 אונטער.

Dr. PRYBULSKI
זאדזשקא 26-28, טעל. 27-58
אויסווארטן פון אינפארמאציע
און קאנסולטאציען.
נעמט אן פון 10-11 און 1-4 אונטער.
פאמיליע-אויסווארטן פון אינפארמאציע
און קאנסולטאציען.

דער תהום ציהט
די אומגעקומענע לופט-פליהער הינטשקליף און פרוי מאַקעי.
(א בריוו פון לאנדאן.)

וויסן אינבעקאנטען מערב זענען אפגעשטאמען
ליינע רעזירונגס- און פריזאטע פלאטען.

די ראָזיגע שיפּען האָבען איבעראַשט מיט וויער
דיסטיוויקאט, אַפילו אין פּערנלייך מיט דער דעמאָלט
ינער צייט, דאָס זענען אַיגענמילך נישט געווען
וויין שיפּען, נאָר גרעסערע לאָדקעס אָט די "שיפּען"
גענוג אונטערנעגאנגען פון ערשטען שטורעם שוין
די די פּרעגנעס פון שפּאַניען, אָבער דאָס האָט נישט
אפּגעשרעקט הונדערטער אַנדערע מענשען, וועלכע
האָבען זיך געשטעלט פאַר אַ דעווי "אויגענאר אַ פאַ"
"ייר" דאָס הייסט דערגרייכען אַדער שטאַרבען, און
מעסט שטענדיג איז פּערזוורקליכט געוואָרען דער
ווייטער טייל פון דעם דעווי.

"מ'רארף נישט מיינען וואָס איזאניעץ, און דער רויזיקאַנסטע זענען געטרעפֿען געוואָרען קיין דרום-אמעריקא דורך דער שפּאַנישער אַריסקייט. די פֿרייסטע מענטשן האָבען ערצואַרט געפֿאהרען אין געטראַנספֿולען ים" און נישט וועגנער געפֿאהרען אויף דער יבשה שוין אין אַמעריקא גופא אין דער צייטע וועלכער, בערג, מדבריות און אין די אונדזערליכע בלאַטעס "גראַטישאַקא" און נישט קוקענדיג אויף דעם, האָבען די פעיונער פֿון ים, אין פֿערלויה פֿון 150 יאהר איינגעפֿארשט דעם גרויסען, ווילדען קאָניגענט און דאָרט איינגעפֿלאַנצט די שפּאַנישע קולטור, צוזישען די "קאנקויסטאָדאָרען" האָבען זיך זוכער געפֿונען ראיידחות, ווי למשל גיאָראַ, וועלכע האָט זיך איינגעשריפֿען אין דער

די בעציהונגען צווישען דער

אין אנהויב פון ביאקאנספילדס פאליטישער
וערע האָט די קעניגן געקוקט אויף איהם מיט ר
עלבע אויגען, וואָס די גאנצע אַריסטאָקראַטיש
געזעלשאַפט — זיי אויף פּינלאַר, קאַרעריסט, ר
גלעזענער פאַרלאַגענסמאָרשע מעטאָדקייט פון דיי
אעלן האָט אָפּער געזאָונען לאַיך די קעניג
זענערען וועגן איהם איהר מיינונג און צו דער
פיהלען, אַז איהם דאָווען פאַראַראַקסאלען מענט
אין פערבאָרגען אַ גוואַרדיגע קראַפט. ווען נאָכ
טויט פון סער ראַבערט פיל, האָט מעטנליי געשאַר
סען אַרייַנגעהעטן אין זיין קאַפיטען דיראַרעלי
האָט די קעניגן געפרובט אָפּאַנירען! „כּהאַפּ זיי
געשאַפּען אַ שלעכטע מיינונג וועגן דיראַרעלי, מי
נעפּעלט נישט זיין האַלטונג בנוגע דעם אַרימען פיל.“
דאָס איז שוין געווען אַ גרויסער פאַרשריט; די קע
ניגן האָט שוין געטרעטען דיראַרעלי אַלס אַ מיט
טעראַבעלען פאַרלאַגענסמאָרשער. ער איז געווע
נישט דער איינציגער קאַנדידאַט אויף מיניסטער
וואָס איז נישט געפּעלען געוואָרען וויקטאָריאַ. ד
אָפּאָזיציע האָט אָפּער נישט געהאַלפּען; די ענגליש
קעניגין איז געווען, און האָט נישט געקענט
זיין, אַ קאָנסטיטוציאָנעלער מאַנאָך. ווען נישט
ביאקאנספילדס אָפּשטאַמונג און זיין ספּעציעלע רע
פּוטאַציע, וואָלט ער געוואָרען דער ערשטער מי
ניסטער אויף פילם אַרט, ווייל ער איז געווען דע
לירער פון דער געוורוננספּאַטיק און פאַרלאַגענס
אָפּער ער איז געוואָרען פּיאָנאַר אַנצולער אין פיס
לעבדיגן האָט די קעניגין וויקטאָריאַ געענדרעס א
יהם איהר בעציהונג. איהר האָבען זעהר געווייל
זינע פערביטען, וועלכע ער אַלס לירער פון פאַרלאַ
מענט פלעגט איהר צושיקען. פון דעם איז נאָכ
ווייט געווען צו זינער פריינדשאַפט, וואָס האָט זי
פּעסטער איינגעשטעלט צווישען דער קעניגין א
זיהר ערשטען מיניסטער.

ווען גלאדסטאן איז געפאלען, און לאָרד דער
איז געווען קראַנק, איז דוראַרעלי געוואָרען ראש פ
קאַפיטעל; דאָ האָט זיך שוין די קעניגן צו איה
פּאַצויגען מיט אַפּענעם צוטרוי. איהר פריינדשאַפ
צום פרעמיער איז ספּעציעל געוואַקסען צוליב דע
ריהרענדער בעציהונג פון דוראַרעלי צום אַנדערע
פון פריינד־קאנסאַרט. נאָכ'ן טויט פון איהר מאַ
האַט וויקטאָריאַ געלעבט אַפּגעשלאָסען און איינזאַם
איהר האָט זיך געראַכט, און אויסער פיקאַנסבילד
האַט קינער נישט אַפּגעשאַצט די פּערזענליכע און
נייסטונג אייגענשאַפטען פונ'ם פּערשטאַרבענעס, ע
האַט איהר אַנגעשריבען אַזאַ שעהענס קאָנדעלענץ
פּיר, ער האָט אַזוי פילן גערעסט וועגן איהם א
פאַרלאַטענס... דער פאָרען פאַר פריינדשאַפּט א
געווען צוגעגרייט. נישט אומויסט איז דוראַרעלי גע
ווען אַ שרייבער: אַ פינער פּסיכאָלאָג — האָט ע
געקענט דערווערפּען מענטשען, אַנהערענדיג ווער
שוואַכטיגען, פּרטה האָט ער גוט געקענט פּרעס
און נישט צופּעליג האָבען זיי געשפּילט אַזאַ פּרעס
און זיין לעבען, אַנאַליסענבער פאַר זיין „וויזיאַ

די לעזער ווייסען שוין ווענען דעם אויסקומען פון די צוויי רייסטע ענגלישע לאפס-פליהער הינטער-קליף און ווין בענגליטערין פרוי מאַקע, וועלכע האָבען געפרובט צו מאַכען אַ לאפס-דרייווע איבער'ן אַטלאַנטישען אָקעאן פון אייראָפּע קיין אַמעריקע. פריהער זענען שוין אויף דעמועלבען וועג אויפגע-קומען קאפיטאן גענושעסער, קאפיטאן קאל, פול-קאוויק מינטישן, קאפיטאן האמילטאן און די פרוי צעסן לעווענטשטיין-ווערטהיים. איצט זענען אַלס "קרבות פון החיים" געפאלען קאפיטאן הינטער-קליף און מיס מאקע.

זי האט זענען די האַרציגע מענטשן געזאָגט
אויף אַ זיכערען טײַטש — פּרעגן די געזעצטע,
פאַרוויכטע און פּערניכטע מענטשן, וועלכע זיך
טען זיך אַזוי שטאַרק, אַז זיי וועלן קינמאל נישט
פּרענעסן, אַריינזעלענען שטילעך האַטע אין אַוועק,
אַרויסגעהענד אין אַ פּיכט וועסער, און אַנדערע,
פונקט אַזעלכע געזעצטע מענטשן ענטפערן: „אַלץ
זעלבן געזעץ“.

דער ראזיגער ענטפער מאכט נאך נישט קלאר
ווייל מ'ס מאַקט, למשל, אז אַ טאָכטער פון אײַר
נעב פון די רייכסטע מענשען אין דער וועלט:
זי איז אַ טאָכטער פון לאָרד אינשטקעפּ, דער בער
זיצער פון די בעקאנטע פאסאזשיר-שיפּען, וועלכע
קורסירען צווישן ענגלאַנד, נירלאַנדער, עגיפּטען,
אינדיע און אויסטראַליען. מיט מאַקעי האָט גאַנץ
פרי געקענט אויסבעפן 600 טויזענד פראַנק אױף
אַן הױפּטן רעכ אַראַפּלאַן „דער פּרױב“.

— די ראזונע מעגשען יאָגען זיך נאָך רעקלאַמע
— העלען אַנדערע אונטערזאָגען. זי די לעזער זיין
סען אַבער, האָט מים מאַקע צוגעגרייט איהר
רייזע אין דער טיפסטער געהיימיניש, בעזונדערס
פאַר די צייטונגען, זי איז געווען אַ העלסליכע פרוי,
העלכע האָט געהאַט גרויס ערפאַנגל ס׳י צוליב איהר
שענקייט, ס׳י צוליב איהר קלוגשאַפט, זי איז געווען
געוואוינט צו נאָטיצען אין די צייטונגען, און רעק-
לאַמע האָט זי זיך נישט געוויסטיגט.

"די פליהער זענען געקומען אבער אין אקטאבער
 דורך א שטענען" — וועלען אונזערע זאגן נאך אונזער
 דע געזעצטע מענטשען. שרייבט אבער אין "אויפגע
 סאמלראם" א בעקאנטער פון אפטימאל היינט
 קליין, אז ער לעצטער האט זיך נישט אויסגעצייגט
 בענט נאך דערמיט, וואס ער איז געווען א ווער
 דרייטער מאן, נאך איז אויך געווען ועלמען פאר
 יוכיט. ער האט געקענט גענוי אפאלענען אלע שאג
 ער איז פריהער אויס בערעכנען יעדע קליינע
 מיט.

ווי איהר זעהט, פאסט זיך דא נישט צו דאס
ווארט „שגעזן“, ס'קומט דעריבער אויס אַרױס-
צורוקגע-אַנדערע ערקלערונגען פון די סיבות, וועל-
כע האָט פּעוואוינען הינטשקליפּען און מיט מאַקע
נאכצומאן דעם בישפּיל פון גענושעס, קאלי, מינ-
טאש און אנדערע.

סלינג אַ וויסע פערנעסונג אין שלאכט און אויף דעם ראַנד פון וויסטען (ההם, און אין דעם צופוֹ שטעטען אָקעאָן) — זאָגט דער פּאָעט, פאַר מיר מ'לוינט אַ פּרעכטיגע אויסגאַבע, וועלכע איז נאָך נישט איבערגעוועזט אויף קיין שום אנדערע שפּראַך פון אַ בוך פון דעם נישט לאַנג-פּערשטאַרבענעם בלאַטקא איבאָניעס. דאָס בוך הייסט „די גרויס-קייט פון אָרגענטנאָ", אין דעם ראַזוינען בוך איז פּערדאָן אַ וועהר אינטערעסאַנט קאַפיטעל וועגן דער שטעט אויספאַרשונגען פון רוסיאַמערקאַ. דאָס קאַפיטעל איז לויט מיין מיינונג. וועהר אָקטועל דער אַטלאַנטישער אָקעאָן איז אין פּערלויף פון פיל יאָרהונדערטער, צוליב זיין געהיימישפּול-קייט, נעמען בעקאַנט אונטער'ן מיסטישען נאָמע „מאַדע טענעבראָזא" (דער געהיימישפּולער ים). און די ראַזוינע שרעקעוויינע געהיימיש האָט אין פּערלויף פון 150 יאָהר צוגעצויגען דרייטע מענשען.

נאך דער ערשטער ריווע פון קאלומבוס, זאגט
דער שפאנישער שרייבער, האבען זיך די שפאנישע
האפענס פערזאנלעכט אין מוזיבערשטיגען, ווע-
מעס טיילעך ס'האבען זיך פרייט געגעפענט. אבער
פון די האפענס ועגען ארויסגעפאללענען נישט קיין
מוזיקער נאר גרויסע שווערן פון פערזשענלעכע מינים

Dr. RÓŻANEK
ספציאליסט פאר הויט- ווענערישע
קראנקייטען און מענער-שוועכע.
היילגט מיט קווארק-שטראהלען און דראמערמין
Dzielnia 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
שטאט פון 10-8 און 5-3, מרווינ פון 3-4
ווארשע-וואר פאר מרווינ.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אירען. נאָז, האַלז, און לינגען-קראַנקע
קאַנסאַאמינער 9, טעלעפאָן 27-81.
פּרעקטאָנען פֿון 12-2 און פֿון 5-7. עסס אויך אַ
אין לעסטיגע, ווערזשער 17 פֿון 10-11 און פֿון 3-2

Dr. St. Heinrich
ned.
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספּעציאַליסט פֿאַר קינדער- און אינערע קראַנקע
בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בעריכונג בעשטראַהלונגע
קוואַרק-לאַמפּען). נעהמט אָן פֿון 4-6 נאַכמיטאָג

שיכסע מיט זיין בלוטיגער פויסם. ס'זענען אבער
ווען מענטשן פון אנדערע סיפען, פיל פון די
אקאדעמיקס אראפגען האבען געהערט צו די בעסער-
ע און מעהר בעקאנטע פרויען פאמיליעס פון
נער צייט. פיל פון זיי זענען געווען ווערן רייכע
געשען, וועלכע האבען געהאט א לעזשאנע פיל
פערלירט. אבער נאכדעם צו ווערען.

זווישן די „קאנקויסטארארען“ זענען געווען
וויסענערע וועלכער, אָפּער דער „החוס“ האָט
זיך מיטגעריסען אַנדערע מענשען, זווישן די זי
ער פון אכענסטײערען האָבען זיך מיטגעשטילט
זענען מענשען מיט אוינזערוויסעס-פילרונג. זיי
אָבען פונקט אזוי געהערשט מיט די פערער, זיי
יס דער שווער, ווענדיג ביי אַ פיער אין די
דשטע פּאָלאַטעקס, האָבען די מענשען פּאָעטיש
עשריבען דאָס לאַנד, די געהיימיש פון „סאַרע
ענפראַזא“ (פּינסטערען ים) איז געווען אַ צו
הונגריקראַפט, די געהיימיש פון „החוס“ האָט
געשעפט די „קאנקויסטארארען“ איבערן אָקעאן
די דער מרבר אין די נייט-צוטריטליכע בערג,
עה די עקספּערדזיעס האָבען די פּאַרשער געליטען
ונגער, וועלכער איז מאַכעסמאַל דערגאַנגען צו
געשענפערסער, דעם דאָזיגען שרעקליכען הונגער
אָבען געקענט אַריבערטראָגען נאָר אַ רייסטע
אַסע מלחמה-מענשען, וועלכע איז געווען געוואונט
זי געוואלדיגער אויסחאַלטיקייט בעה די אונאויפֿ-
ערליכע מלחמה-עקספּערדזיעס, וויפיל ריהרענדע
ראַמסעס האָבען זיך אָפּגעשפּילט בעה די דאָזיגע
אַרשרוסען, ווייט איבער די גרעניצען פון שפּאַניען
געגן מעקאַנאָר די נעמען פון פערדינאַנד קאַרטעס
פון פּיאַראָ, אָפּער זיי קענען גישט די נעמען פון
עלדער, זיי אַלאָגאָרע אָכער, מענערס, נאָנאַרע
סאָא א. אַנר.

זי זענען געגאנגען קיין דרום-אַמעריקא נאָר

בענינין וויקטאריא און דיזראעל

די בעציהונגען צווישען דער ענגלישער קעניגין און דעם בעריהמטעז יודישען מלוכה-מאן.

גרויס, אנדערע נעמען אָן, אַז ער איז געווען אַ
יודא פערליבט. ביידע השערות זענען נישט ריכטיג
ען דוראמאלי, אַ קראנקער און אַלטער איז צום
געזונטן מאל אַזעלכ פון דעם מאַכט, איז ער
אָנגעפונקט פון קאַרערדעס שוין נישט געווען פער-
טערטעסערט צו „אַראַדורטן“ די קעניגן און די ראַך
אַד אין 1880 יי, שוין ווערדיג אין אַפּאָזיצאַ, האָט
אַט ער נאָך אונטערהאַלטען זיין קאַרעספּאָנדענץ
מיט וויקטאָריאַ וועלכע ער האָט גערופען „די קע-
ניג פון זיין האַרץ“ און האָט געבעטען אַריינצו-
געבן אין זיין קבר איהר פּאַרטעט מיט איהר אויפ-
רייפט.

דיראדעל איז זיכער געווען אויפריכטיג צוגע-
הויבן צו זיךמאראא האט וועגען פערליבסקייט לאזט
זיך נישט צו רעדען; זיין בעהזינג צו דער קעניג-
אָט פאָלשטענדיג האַרמאָניס מיט זיין צאָרסער
בייט צו זיין פרוי.
אין די ראָזינע בעהזינגען וועגן געווען גענוג
זיסטיג. ביזל אין 1880 האָט אָבען געווינט די ליבע-
זאלען און פיקאנספילר האָט געמיינט אַזעקגעזען
זיין די קעניגין געווען אויסער זיך, זי האָט נישט
עקענט שלום-מאַכען מיט'ן געדאַנק, אַז דוקא דיר-
יאַעליס ערגסטער שונא וועט פון איינע אָן זיין איהר
אַנטגעבער זיךמאָראא האָט זיך אַפילו בעהזינג
אומירליך אַהן רעוולוטאָן אַז נישט גלאָרסטאָן, נאָר
נאָך אַנדערש פון די ליבעראַלען זאָל ווערען פֿרעם-
ער, דיראדעל איז פערליבט און נישט אַפּאָזיט
ער ראָטגעבער אויך נאָכדעם, זי גלאָרסטאָן איז
עקומען צו דער מאַכט. זי האָט געפיהרט מיט איהר
אַ קאַרעפּאָנענצן, געקלאָגט זיך אויף די מיניס-
טראָרען, אָבערענט צוזאָל.
ווען פיקאנספילר איז געשטאָרבען, האָט ד
קעניגן זיךמאָראא איינגעשריבען אין איהר טאָג
זיך, „כ'א' געשטאָרבען איינער פון מייענע בעסטע
אויבערגעגעבנסטע פריינד און מיין קלוגסטער
אַטאָמגעפאָר, זיין טויט איז אַזאָנגערעוועצבאַרער פער-
לעבס פאַר און פאַר ענגלאַנד.

רעי האט איהם געשאפען א פרוי — מיסיס אסטען
 (לעדי לאנראדערע, שערוראן, לעדי קארק)
 אפגען איהם ארויסגעהרט אין דער וועלט. א ראנק
 א פרוי (מערען, זיין צוקונפטיגע פרוי) איז ער אריין
 אין פארלאמענט. קעניגין וויקטאריא איז אויך געד
 יען א פרוי און ווי פיל אנדערע האט זי זיך נישט
 געקענט בעפרענען פון זיין איינפלוס. ער איז געווען
 א גלענצענדער געשפרעך־פיהרער. ווינע מינדליכע
 און שריפטליכע בעריכטען זענען געווען נאך אנדער
 יען, ווי די שטוקענע אפיציעלע ראפארטען, צו
 זעלבסט די קעניגין איז געווען געוואוינט.

פיסלעכנדיג האָט דוראָעלי אין זײַנע בריי-
 צע דער קעניגן זיך אָנהויפֿען צו ערלויפֿען אָב-
 רייטונגען אויף זײַנע פֿערענליכע געפֿיחלעך, פֿאַר-
 אַנאָסירענדיג קינסטליך צווישען דורך ארץ און פֿער-
 פֿטקייט. אויך פֿעה זײַנע פֿערענליכע געשפּרעכען
 פֿלעגט ער זיך ערלויפֿען צו מאַכען קאָספּליעמענטן
 דער קעניגין. ווען דער פרעמיער איז קראַנק געוואָר-
 דען אויף פֿאַראַרגע, האָט די קעניגין איהם דערלויבט
 צו זײַנע אין איהר אָנגעווענדיגט. דאָס איז געווען
 דער ערשטער מיניסטער, וואָס האָט אַזוי דערלויפֿע-
 נישט געקומען. לאָרד דערפֿי האָט דערצעהלט, אַז
 ווען ער איז אַמאָל אַ קראַנקער געקומען מיט אַ פֿער-
 זיכט צו וויקטאָריאַ, האָט זי צו איהם געזאָגט:
 „פֿאַרזיכערט זעהר, וואָס דער עקסעקט דערלויבט
 מיין נישט אויך „פֿאַרזאָלאַנגען אַ שטחול.“ די
 קעניגין פֿלעגט איהם קאָפּט אַרײַסרופֿען אין שאָט-
 לאַנד, און פֿאלמעראַל ווען זײַן קראַנקהײַט פֿלעגט
 זיך פֿערשאַרפֿען, פֿלעגט די קעניגין איהם פֿעזוכען.
 דער טײַטש פֿון פּיקאַנפֿילרס פֿרוי האָט זי נאָך
 מעהר דערגענהערט: זי וועגט פֿייער געווען איינמאָל
 מ'האָט אַמאָל געפֿערעט דוראָעלי, ווי אַ
 עס איה געלעבנען צו דערגרייכען אַזוי צײַטרוי מצד
 דער קעניגין. זײַן שוובה און געווען אי נישט פֿול
 אי נישט אויפֿרכטיג: אויך ווירערשפּרעך איהר נישט
 קײַנמאָל און קען אויך פֿעיס פֿערנעסען.

„זיי געזונד, מיין טייערער“

אין וואלער שפיטאל אויך אין שפיטאל האט זי
נעמט געוואלט אויסצוגען, ווער זי איז און אויך
איהר פערזאנלעכע האט מען זי פערשריבען אלס „אונ-
געקאנטע“.

עם איז אָבער געלונגען פּעסט צושטעלען, און די וועלסטמערערעין הייסט יוליא מאַטולקא, 22 יאָהר אלט, אַמאָרבישערין אין דער רוקער פּאַטאָלוגישער קליניק, איהר מאַן איז פערמישט געוואָרן אין אַ הויסער שפּאַנאַזש-אַפּערטורן נעכטען אין איהר איהם אַרױסגעטראָגען געוואָרן דען אַ שווערער אורטייל. בעת מען האָט דעם פערמישטן מאַן געפירט פון געריכט אין הפיסה איז איהם גאָנגענאָנגען ביי דער שווערער הפיסה-טויט-האַט זיך פאַר איהר פערמאכט, אַפּערוואַפּערטור האָט זיך געקומען אַ פּלעטעל סם און האָרט בײַם הפיסה-טויט זיך געפירט דעם לעצטן געמען און געווענענאָנגען צום מאַן שרייבט זי זיך געוונדן, מין ליבער! דער הפיסה-טויט-האַט איהר געשירט, אָבער דער טויט האָט איהר צוריק געפירט איהרען...

ווארשא, 29. (טעלעפאניש).
נעכטען, אַרוב האַלב 6 פאַרנאַכט האָבען פאַר
פּינגער אויף וועלנא בעמערקט, הי פארזן טויער
זיין „פאָיאָק“ און פּלוצלינג אומגעפאלען און נע-
פליבען ליגען עפּעס אַ פּרוי. עס האָט זיך אַרויסגע-
וויזען, אַז די פּרוי האָט זיך געסטט מיט עסיג-
עסעניץ.
מען האָט אַלאַרמירט די „ניכע הילף“, אָבער
אַלע קעמטשלעך זענען גראַד געווען אין גאַס, און די
וועלכסטמערערען האָט אַ לענגערע צייט געוואַרט
אויף הילף.
דורך דער צייט איז די פּרוי דערהייל געקומען
צו זיך. דעם נאַמען איהרען האָט זי קינעם נישט
געקאַנט ענטפלעקען. זי האָט מיט אַלע כחות אַז-
געוויזען אויף איהר האַנד-פּינטל און געפּעטען
אַרויסנעהמען פון דאָס אַ ברויעל פאַר איהר מאַן
אין חפּיזה, די פּאָשה, צו פּעאַרנען דאָס ברויעל
דעם מאַן האָט, נאַסירליך נישט געקענט ערפּילט
ווערען.
ענדליך איז אָנגעקומען די „ניכע הילף“ און
די וועלכסטמערערען איז אַפּערגעפּירטס געוואָרען

הענריק איבסען

ד. 20-סטן מערץ 1928 איז געווארן 100 יאָר זינט ס'איז געבוירען געוואָרען דער בעריהמסער נאָרעוועגישער דראַמאַטורג, הענריק איבסען. דער צפון פיערט בעוונדערט דעם אַנדעק פון גרויסען דראַמאַטורג, אָבער אויך די נאַנטע קולטורעלע זעלס קאַן נישט זיך נישט אומקוקען אויף די ערהאַרבענע, געשטאַלטע, וועלכע דער שעפער פון „בראַנר“ האָט אויסגעשטאַמפּט אין בראַנז פון די יאָרהונדערטער.

אַהן הומאַר און כמעט אַהן אַ שמיכעל, אַ שטרענגער און פערטראַכטער האָט ער אין זינע דראַממעס פונאַנערנעוויקעלט אַ טיפּע וועלט-אַנטי-שיוואַנג, וועלכע איז דורכגעדרונגען מיט טיפּע פאַרערונגען צום מענטש. הענריק איבסען פערלאַנגט פּוּנ'ס מענטשע, ער זאָל זיין נאַנט, סטילש און אויסגעוואָלטען און זיין מאַראַלישער קאָפּפּאס זאָל זיין געווענדיג צום צפון פון דער מאַראַל, אַ זינגער פון דעם הימל פאַרערנדיגען געוויסען, קעהרט ער זיך גלייכניטליג אַפּ פון גליק און נישט גליק האַלט ער פאַרן ציל פון אונזערע שטרעבונגען, נאָר די ערפילונג פון יענע מעגליכקייטען, וועלכע עס האַלט אין זיך פערפאַרנען יעדעס מעגליכע וועגען, זייל שוין אין יעדען שטיק מאַרמאר ליגט פּעהאַל-מען די מעגליכקייט פון אַ וועגס פון מילא, פון אַנערהאַפּענער קינסלערשער סטאַטוע. מיט דעם שניידמעסער פון אונזער וועלען זענען מיר מחויב אַרויסצוצופרענגען אַט די דאָזיגע אינערליכע פאַרזיכ-נייגונגען אונזערע, פון די מאַטעריאַלע, וועלכע די נאַטור האָט אונז געשאַנקען, דאַרפֿען מיר בויען זיך אַליין, אויסגעשטען די לעבעדיגע סטאַטוע פון אונזער פערזענליכקייט. ווער עס טוט דאָס נישט, ווער עס טראָגט נישט אַרױן אַי נאַלגעמיינעס מעג-שעראַדער זיין „איד“, ווער, זייערניג אַלעקסאַנדער, שאַפּט נישט קיין אַלעקסאַנדריע, דער פּאַלט אַרױן אין די פאַרבלאָזע, גרויע הוממען פון פערזאָנענ-לאַוויגסטייט, דער בעגעגענט, זי פער גינט, אויף איר געם פון די שידדענען אין זיין לעבען די געשטאַמט מיטן גרויסען שמעלדלעכעל און דער האַרד: די דאָזיגע געשטאַלט האָט אָנגענומען דער סױם, און יעדען איינציגען, וועלכער האָט זיך אַליין נישט געפונען, נישט זי איבער, שמעלצט זיך איבער און איהר לעפעל, זי אַקאַלידענטאַכטע פאַרם, זי אַנאַאומאַניטעט און אומנוצליכע אַפּפּאַל, זי אַ קנאַפּ אַהן אַנאַאיער.

די אויפגעקונג פונ'ם מענטשען בעשטעהט דער-רין, וואָס יעדער אין זיין ספערע שטרעבט צו עפעס אַ טראָג צו עפּפּאַ אַ הויכקייט. אין יעדען פון אונז לעבט די וויסנשאַפֿט פון וויליג צעוואָר, דער צעוואָרס, וועלכער שטויסט דעם מענטשען צו וועלען זיין דער ערשטער, אויב נישט אין דער וועלט, איז אין דער ערשטער שטאַט פון דער וועלט, אויב נישט אין דער שטאַט — און אין דאָרף, „דער קאָמפּ פאַרן טראָג“ — נישט אומוויסט ווערט אַזוי אָנגערופֿען די בעריהמסער דראַמער פון איבסען; דער טיטעל איז סימפּאָליש און בעציהט זיך נישט בלויז צו אַ בעשטימטען קאַפיטעל אין דער סאָציאַליזאָווישער געשיכטע. די קעניגן, דער פאַסטאָר בראַנר, וועלכער שטרעבט צו דער „נאַכפאַרשאַפט פון גאָט“, צו דער אַבסאָלוצטער היי-ליגקייט, מיטן בעווייז „אַלץ אַדער נאָרנישט“; זייל יאָ אַפּאַנאַטאָ און זיין צוזאַמענשטויס מיט קריסט'ס, דער פאַנגדירעקטאָר רוסאַנאַבאָרעל פאַרקד מאַן, וועלכער האָט געהלויבט אויפצושטעלען זיין טראָג אויפֿן בלענדענדען הויכען שפיץ פון גאָלד-פאַרג — זי אַלע בעוועגונגען זיך אונטערן צייכען און פאַהן פון עקסטרעמען מאַקסימאַליזם. הויכקייט, פאַרגישיפֿן, פאַרג, איידער, טורעם פון בויער סאַלענס — דאָס אַלץ פערנעמט אַזאָ אָנגע-זעהען אַרט אין דער שאַפונג פון איבסען. אָבער פון דער הויכקייט, פאַלען, איהר האַל-מען נישט אויס פיל פון זינע העלדען, איינע פון די סיבות פון דעם דאָזיגען פאַלען ליגט אין ווירער-שטאַנד, וועלכען דער המון שטעלט דער פערזענ-ליכקייט. „די ווילען פון דער געוועלשאַפט“, די קאָ-לעקטיווע וואָלונטאַרעטעט און פיליסטערע, דער זומפ פון פראַווינציאַליזם בעוועגונגען זיך נעמען דער שטאַר קער פערזענליכקייט. עס ווירט די מאַסע; דער חמון ליליפוטען איז נוצר געוואָרען דעם יחור, די קליינע וועגען געפעהרליך פאַרן גרויסען, דאָקטאָר שטאַק מאַן האָט זיך געמוט דערין איבערצייגען לויט דער אייגענער ערפאַהרונג און פערשטעהען, אַז שטאַק קאָן זיין בלויז דער איינזאַמער; אָבער דעם שטאַק קען לאָזט מען נישט זיין איינזאַם און מ'לאָזט איהם נישט זיין שטאַק.

אָבער די פערזענליכקייט, זי מעכטיג זי זאָל

צום הונדערטסטען יאָהר-טאג פון זיין געבורט.

קוכע, דאָס זינגערע פּוּנעלע, דאָס קינד צווישען איהרע קינדער — אויך זי איז פּעהן צו אַ גרויסען נסיון און העראַזים. אויפֿן יאָהר-פּוּלען געשרי פון מאַן: „וואו וועט, וואו פון איך געווען מיט זיך אַליין?“ ענטפערט די פרוי: „אין מיין האַפּטונג, אין מיין גלויבען, אין מיין ליבע צו דיר.“ אַט דאָס איז איבסען'ס אמת: די אמת'ע געשטאַלט פונ'ם מענטשען ליגט אין דעם, ווער עס ליבט איהם, אויב מיר וויר לען זיך דערקענען, ווער אונזער ריכטיג פנים, דאָר פערן מיר אַריינקוקען אין דעם וואַהרזאָגענדען שפּיר געל פון אַ לעבעדיגען און געליבטען חאַרץ. דער נאָמען, מיט וועלכען עס רופט אונז אַן די ליבע — דאָס איז אונזער ריכטיגער נאָמען; אַלע אַנדערע נעמען — זענען פּסעוואַנטימען.

Dr. Z. Rakowski ספּעצ. פאַר אירען, גאָז, האַלד-און לונגען-קראַנק. קאנסטאַנטיןער 9, טעלעפאן 27-81. שפּעציעלע טונדען פון 12-2 און פון 5-7. קאַס אויך אַן אַרץ פאַר שטאַנצן, וואַקציןער 17 פון 10-11 און פון 2-3.

ליבע צו א דינאסטיע

פערליבט צו זיין אין אַ נאַנצער דינאסטיע און נישט אין אַנאַידידוועלען מענטשען. נאָ, איהר פערשטעהט דאָס שוין, אַז מאַניע האָט איהם נישט געהייראַט. אַנשטאַט דעם מילכיגען יאַנאַדקין האָט מאַניע זיך אויסגעוואָלט אַ זעהר פליישענע, פאַוסישויען און רערצו נאָך אַ רייכען ווהן פון אַ סוחר. יאַנאַדקין האָט זיך נוס אויסגעוויינט פאַר דער באַבע, געד-קויפט אַ נייעם קאַלנער, וויסען שניפּס און געקומען צו דער חתונה. עס זענען געווען אַ סך געסט, נאָך מעהר קרובים, און נאָך מעהר מילדעך. די יונג-גערע שוועסטער פון מאַניע, ליוע, איז געווען איצט אָנגעטון אין אַ ראָזעווער קליידעל, מיט אַ ראָזעווען בענדעל איבער די האָר, און יאַנאַדקין האָט דערזעהן, אַז זי איז עהנליך צו דער אַס-פּערהייראַטערשעסטער, אַדאָר איז זי געווען שענער און רייכענדיגער פון אַלע אַנדערע מילדעך, וועלכע זענען געווען אין זאָל. אַזוי וועגנסטענעם, האָט עס איהם אויסגעווייזען. ער האָט זיך איצט געפיהלט, פונקט אַזוי ווי עס פיהלט אַנאַלדן, ווען ער דערזעהט די יונגערע שוועסטער פון זיין פערשטאַרבען ווייב. ער איז טרויע-ראָג און צו דערנענטערט, אָבער ער האָט שוין אַ ווייטע האַפּענונג. אין סוף-בילדסוף איז זי דאָך עהנ-ליך צו דער אַנדערער.

יָאָ, ליוע איז געווען עהנליך צו איהר עלטערער שוועסטער. איצט איז זי געווען אַזוי אַלט, זי איהר שוועסטער, ווען יאַנאַדקין האָט זיך בעקענט מיט איהר. נאָר איין זאָך איז דאָ געווען אַנדערש — נאָם צו ראַנקען. מאַניע האָט געהאַט אַ חתן און ליוע איז געווען פרוי. די אַלטע באַבע איז ווירער געוואָרען זעהר פערנומען, „אויסדערענדיג“ די ליי-בעסדערקלערונג פון יאַנאַדקין'ס צו ליוע. זי איז געוועסען ביי זיך אין ווינקעל, געשטריקט דעם איר-ביינען זאָק און געשאַקעלט דעם קאָפּ אימגעפעהר אַזוי:

— מאַניע — ליוע... מאַניע — ליוע... — צו דער באַבען האָט יאַנאַדקין גערעדט וועגען ליוע'ס צו ליוע'ן — וועגען מאַניע'ן: זי קלוג זי איז געווען, זי שעהן, זי געשניט... ליוע אָבער איז נישט געווען טויב אַזוי ווי די באַבע, איז איהר נאָך ווען אַ סך ערעניג: זייל ליוע זיך צוגעהערט אַ מאָ-נאַם, צוויי, און דערנאָך פיסלעכעוויי איבערגעלאָזט דעם פערליבטען קלאַנער צו דער אַלטער, רוהר-גער, געוירליגער באַבע. אַליין אָבער האָט זי זיך גענומען קלויבען אַוועקצופאַהרען קיין דייטשלאַנד שטורירען, זייל ליוע אַן געווען אַ פּיץ, סיכס-מירעל, פול מיט אַמביציע און אירעאלען.

איבעראַיאָהר אין הערפּסט איז זי טאַקע אַ-זעקנעפּאַהרען. די נאַנצע משפּחה איז געווען אויפֿן וואָקאַל בעגלייטען ליוע'ן קיין דייטשלאַנד. מאַניע האָט נישט געקאָנט זיין, זייל זי האָט דערזאָרט צו ווערען אַ מאַסע, אָבער איהר טאָן איז יאָ געווען און יאַנאַדקין, כאָטש אַ מילכיגער, האָט זיך זעהר הייס מיט איהר בעגרייט. מ'קאָן זאָגען, אַז יאַנאַד-קין האָט געהאַט אַ הייס-מילכיגען כאַראַקטער. וואָס, וואָס, אָבער אַ נוס האַרץ האָט ער געהאַט.

ער האָט זיך צעוויינט אויפֿן וואָקאַל און געד-שאַנקען ליוע'ן אַ פּוקעט בלומען, אַ זעהר שעהנעם פּוקעט, אַזאָ שעהנעם, אַז פאַלען, די נאָר קליינע, האָט געזאָגט:

— איד זייל אויך האַפּען אַוועלכע בלומען. — איהר האָט נאָך צייט! — האָט זיך אָפּגעד-רופֿען יאַנאַדקין — איהר זענט נאָך צו יונג... דאָ האָט ער זיך צוגעקוקט צו איהר און דער-זעהן, אַז זי איז גאָרנישט אַזוי יונג, זי איז נעד-

עס זענען פאַרהאן מענטשען, וועלכע זענען פערליבט אין אַ קייסער, מאלע, וואָס פאַר אַ סאַרט מענטשען עס זענען געשאַפֿען געוואָרען דורך דעם ליבען נאָם (וועלכער) — צווישען אונז גערעדט — האָט דאָך געשאַפֿען דעם קייסער אויך.) אָבער עס זענען פאַרהאן נאָך מעהר שטיקאָווע מענטשען... זי זענען פערליבט נישט אין דעם קייסער אַליין — אין דער נאַנצער דינאסטיע! דאָס איז שוין נאָר נאָטאַל, למשל, עס זענען געשאַפֿען געד-וואָרען — טאַקע דורך דעם סאַבדליבען נאָם — בינעווער אָדער יאַפּאַנעזער אָדער אַנדערע אַנטיד-קאָמפּענישטות, וועלכע האַפּען ליב די דינאסטיע פון טשין, אָדער ליפּערפּו. און ווען עס שטאַרט אַפּ די דינאסטיע פו טשין, שניידען זי זיך אויף די בייכער, וויל זי קאָנען עס נישט איבערלעבען, אַז אויפֿן פּלאַץ פון דער פירמע פּריטשו זאָל אַנקומען אַ נייע פירמע פּריטשו.

דאָס רופט מען:

— זיין געטריי צום אירעאל.

דאָס איז נאָר אַלץ ביי מיר אַ פאַרווערטעל. דאָס ווערטעל אָבער קומט ערשט איצט.

אַלזאָ, וויל איך אַיך דערזעהלען דאָ נישט וועגען בינעווער אָדער יאַפּאַנעזער, נאָר דוקא ווע-גען אַ כשר'ן האַרשעווער יוד, אַ יונגערהאַן, מיט'ן נאָמען יאַנאַדקין. אַזאָ נאָמען — נישט ערגער פון אַלע אַנדערע וועגנער אַפּעסיטליכע נעמען.

דער דאָזיגער יוד איז געווען נאָך אַ נאָנט-ינגער בחור מיט העלע, ריינע, שענע, קורצוויכטיגע, נוסע, אירעאליסטיש-דיקענדיגע אויגען. ווען עס האָט זיך ביי איהם צום ערשטען מאל בעוויזען די דאָזיגע אומנועוועהליכע, שטיקאָווע ליבע, וועגען וועלכער איד דער דאָ צוזאַמען מיט מינע בינעווער און סיאָ-מעווער, בראַנעק יאַנאַדקין איז קוים געווען וועגענען זייערען אַהר אַלט, ווען ער האָט צופּעליג בעקענט מיט אַ יונג — כאָטש עלטער פון איהם — מירדעל מיט'ן נאָמען מאַניע.

וואָלט זי געווען אַ בדיחידה, נאָ, וואָלט די זאָך מיט יאַנאַדקין'ען געווען נאָנט אַנדערש, ווי עס האָט זיך אויסגעלאָזט; אָבער מאַניע הינדעם האט געד-האַט, נאָם צו דאַנקען, נאָך דריי שוועסטער, ליוע, פאַליע און די נאָנט קליינטשיגע אַנאַ. יאַנאַדקין האָט זיך פערליבט נישט נאָר אין מאַניע, נאָר אין אַלצריי, וואָס איז געווען אַרום איהר; איהר איהר צימער, איהר פּיאַנאָ, איהר הוט, איהר סאַטע, שוועסטער און אַפילו אין דער אַלטער שוין טויבער באַבען.

די באַבע איז געווען טויב, און יאַנאַדקין פלעגט שטונדענלאַנג איהר דערזעהלען, זי הייס און טיף און האַרציג ער איז פערליבט אין מאַניע, זייל מאַניע'ן פערזענליך האָט ער דאָס נישט געקענט זאָגען. זי פלעגט קיינמאל נישט זיין אין דער היים. זי בראַנעק יאַנאַדקין איז געווען פערליבט אין מאַ-ניע'ן, פונקט אַזוי איז זי געווען פערליבט אין אַנאַ-דערע, זייל יאַנאַדקין איז געווען — אַ פיינער-בחור, יאָ! — אָבער זי זאָל איך עס זאָגען? — צו מילכיג פאַר מאַניע... יאָ, דאָס איז דאָס וואָרט אַ מילכיגער יונגערהאַן, מיט אַ וויס-מילכיגער נשמה, מיט וואַרימע מילך אין די אָדערען אַנשטאַט הייס-יריש בלוט.

אפּשר מוז מען דוקא האַפּען אַזאָ בלוט, כדי

ליבע צו א דינאסטיע

ווען מיט פיר יאָהר צוריק. עס איז דאָך אַ נוס-בעוואוסטע זאָך, אַז יונגע מילדעך, און אַפילו נאָנט יונגע, האַפּען אַ טבע עלטער צו ווערען, און דאָס שאַרט זיין גאָרנישט — ביז צו אַ געוויסען פונקט פערשטעהט זיך.

צוריק פון וואָקאַל איז יאַנאַדקין שוין געגאַנג-גען מיט פאַליע'ן... און אין דער אמת'ן, וואָס ווילט איהר פון איהם? מיט וועמען זאָל ער דען געהן? מאַניע איז פּערהייראַט און געוואָרט צו בעקומען אַ צווייט קינד; ליוע איז אַוועקגעפאַהרען, און אַנאַ איז נאָך אַ קינד; בלייבט פאַליע — אַי? וואָס איז טאַקע, אַז ער איז געגאַנגען מיט פאַליע'ן — און ער איז דאָך גערעכט...

מיט פאַליע'ן האָט זי דריי געשיכטע געציגען: לאַנג, אַזוי לאַנג, אַז ליוע האָט שוין בעוויזען אויס-צושטורירען איהר וויסענשאַפט אין דייטשלאַנד און האָט זיך פּערהייראַט מיט אַ דאָקטאָר. מאַניע האָט אַן אַפּליקאָנען מיט די לעקציעס. געלערנט אירופּעמייק, אַ פּליד, אָבער מילכיגע מענטשען האַפּען דאָך שטענדיג אַ פּליד, וואו זי זאָלען נישט זיין בעוואָקס-טען מיט האָר. די טויבע באַבע, שטריקענדיג איהר זאָק, האָט שוין געשאַקעלט איהר גרויען קאָפּ נישט אין צוויי סאַטעס, זי פריהער, נאָר אין דריי — אַזוי ווי מען טאַנצט אַ וואָלץ.

— מאַניע, ליוע — פאַליע; מאַניע, ליוע — פאַליע.

יאַנאַדקין איז געוואָרען שוין אַ נאָנט אייגענער מענטש אין דער משפּחה. די נאָנט קליינע אַנאַ האָט אָנגעפאַנגען זיך צו לערנען, און ער האָט איהר געד-האַלפּען מיט די לעקציעס. געלערנט אירופּעמייק, געאַגראַפיע, נאָכדעם דייטש, נאָכדעם אַלגענערע, ווען עס איז געקומען צו לאַטיין — איז פאַליע געד-וואָרען אַ כלה.

— מאָן דיע! מאָן דיע! מיין נאָם, מיין נאָם! האָט איהר פראַנצויזיש אויסגעשרייען יאַנאַדקין. — שוין אַ כלה! איך געדענק נאָך, ווען זי איז געווען יונגער פון איהר, אַנאַ.

ווען נאַנטע מילכיגע ליבע, זיין לאַקשערהאַרץ האָט ער אַוועקגעגעבען פון דעם מאַמענט אַנאַ'ן. די באַבע איז שוין געווען גרייס אָנגעגאַנגען צו שאַקל-לען אין פיר סאַטעס — פאַרדעספאַן — אָדערע עפעס אַ שטאנדראַס...

— מאַניע-ליוע-פאַליע-אַנאַ...

אָבער אינדערמיט איז זי געשטאַרבען. צו דער לויז וועגען געקומען די אַלע סאַטעס און מיט-סאַטעלער, זייל מאַניע האָט שוין געהאַט ויבען קינדער און ליוע — דריי, און פאַליע — פיר — איד ווייט נישט זי אַזוי — אָבער געהאַט.

נאָ — וואָס זאָל איך אַיך דאָ צופיל מוסשען? אַנאַ, פערשטעהט זיך, איז איז דאָוועק פון יאַנאַד-קינד'ען, וועלכער איז שוין געווען נאָנט נישט יונג און גאָר מילכיג... און אויף אַ פאַר יאָהר איז ער געבליבען נאָר אַליין — ביי... ביז עס איז אונטער-געוואָקסען מאַניע'ס עלטערע סאַכטער, פאַניע, און יאַנאַדקין האָט זיך פערליבט אין איהר.

— אַזוי, הייסט עס, זענען מיר פערזאָרגט מיט איהם... וויל עפעס אַ כינעווישע דינאסטיע פיר פּרעזידענט קאָן אונטערנעהן, אָבער נישט אַ יוד-רשע, דעריבער זענען דאָך יודען אַנאַאיסדער-וועלכט פאַלדק...

— 0: —

מענשען און ספרים, וועלכע מ'האט אריינגעלייגט אין חרם ביי יודען

פון עקיבא בן מהלאל ביי ברוך שפי-
גאָז זענען פיל פרייע גייסטער דורכגע-
גאנגען שטענדיג און שטראף פון חרם

פון דער מעריע: יידישע מאדעליס און מנהגים

פון א. ש. זאקס

אין געווען א כשרה, כרין וכו'... אונזערע ווערן
האבען געטענהט, אז לכהנא חרם מען צום שידוך
נישט געטאט צולאזן, אבער אזוי ווי עס איז שוין
געווען געווארן, דאך מען נישט צווינגען א גט.
די מחמירים האבען אבער נישט אנדערש געפאדערט
אז די חתונה זאל געפאלט ווערן.
דער גאנצער ענין איז געקומען קיין ארץ-
ישראל צו רבינו יוסף קארא, וועלכער האט זיך גע-
רעכנט פאר'ן רשכ"ח, און יענער צייט. ר' יוסף
קארא האט מסכים געווען מיט יענע רבנים, וועלכע
האבען פערלאנגט, אז דאס פארפאלק מוז זיך
גט, ווייל ווי זענען געוואונען א חסא מיט ווער
החונה.

סא אז ווייב האבען זיך אבער גאנץ ליב גע-
האט. רעדנדיג זענען ווי געווען עלטער. פון סיניער,
וועלכע זענען ווי געווען טייער ווי דאס לעבען. ווי
לויט מען ווי אהן סאטערמאכען, אויף הפקר? די
קרעסקא האבען נישט מקים געווען דעם פסק פון
יוסף קארא און זייער געוויינטליכע, האט מען
דעם סאן (קרעסקאס) און דעם פאטער פון די
קינדער אריינגעלייגט אין חרם. יוסף קארא האט
וועכענע טעג אין ניסן (1560) דעם חרם געשטעטיגט
מיט זיין חתימה און האט זענען דעם געלאזט וויסען
אין אלע פארטרייט.

דער חרם איז געווען א שטרענגער, א גרוי-
זאמער. עס איז דורך דעם צוגענומען געווארען דער
ברויטקארפ פון דער ריינער, עלילער קרעסקאס
פאמיליע, נישט געקוקט אויף הונגער און נויט און
האט די גאנצע געוועלטליכע האט ווי פאקאד
טירט און מורא געהאט צו האבען מיט זי א גוט
ומשא, האט זיך דאס פארפאלק דאך נישט גע-
וואלט שידען, אז דער חרם געהאנגען איבער די
קעפ פון די קרעסקאס און האט פאר זי פער-
מאכט די וועגען און פערשפארט די טויער. עס
האט נישט לאנג געדויערט און קרעסקאס, דער
טייער מאן און איבערגעגעבענער פאטער, איז גע-
שטארבען פון שבת הלל.

דער טויט האט אבער נאך אלץ איהם נישט
בעפרייט פון חרם.
די כליוקורס האבען אויף זיין ארון ארויף
געלייגט א שטיין...

מעה ווי אלע פלעגען אריינגעלעגט ווערן
אין חרם די אפיקורסים, פריינדעקער און בכלל
אלע די וועלכע האבען זיך דערלויבט אויסצושטייט
שען די תורה אויף ווער אייגענעם שטייגער.
אוריאל דאקאטא (אקאטא) איז ארויס-
געטראטען דורך הארץ און שריפט געגען מאנכע
יידישע רינים און מנהגים און האט געזאגט, אז עס
איז נישטא קיין השארה הנפש. האט די אמסטערדאם-
מער יידישע קהלה איהם דערפאר אריינגעלעגט
אין חרם. אוריאל אקאטא האט פונ'ם חרם שרעק-
ליך געליטען. צוויי מאל האט ער און דער עפאנט
ליכטיג דערקלערט, אז ער האט חרטה אויף ווער
מינונגען און אז ער וועט זיין א כשרער יוד, און

דער ערשטער חרם, וועלכער איז אונז פאקאט
אין פארגעקומען פערציג יאָר פאר אונזער צייט.
רעכענונג

דער גרויסער יידישער געלערנטער, עקיבא
בן מהלאל, האט געהאט א פלוגא מיט דער מלך-
אריסטעט טון די פרושים איבער געוויסע ענינים און
האט זיך נישט געוואלט אונטערגעווארפן דעם ריפ,
האט געזאגט אריינגעלעגט אין חרם, נישט געקוקט
וואס ער איז געווען זעהר פאפולער און בעליבט ביים
גרויסען עולם. אפילו ווער גענוער האבען נישט גע-
קאנט צוהיילען אין זיין געלערנטקייט און אין זיין
ערליכקייט. אין יענער צייט איז דער חרם נישט גע-
ווען אזוי גרוואקס, אזוי אבדורטירט ווי שפעטער.
דער חרם אויף עקיבא בן מהלאל איז געווען א גרוי-
זער, א "לוינער חרם". ס'האט למחנה האט מען איהם
נישט ארויסגעשטיקט און ער האט אויך נישט פער-
דארפט אונטערגעווארפן פראצעדור פון בעלדירינגען,
ווי יענע, וועלכע מען פלעגט אריינלייגען אין "גרוי-
סע" חרם (ד'ס הגרול). דאך איז דער חרם געהאנגען
גען ווי א שווערס אויף עקיבא.

עקיבא בן מהלאל האט שטענדיג געהאט א
רעוואלוציאנערען טעמפערעמענט און האט זיך
סראץ דעם חרם, נישט אונטערגעווארפן זיינע גע-
נער. נישט דער פכוד, וואס מען וואלט איהם גענער-
בען, אויב ער וואלט געמאכט א קאמפראמיס, און
זיך אונטערגעגעבען דער מאיאריטעט; נישט דער
בויזן פון חרם האט געוויקלט אויף איהם, ער זאל זיך
אפזאגן פון זיין איבערצייגונג און ענדערען זיין מיד-
נונג, "איכיל בעסער פלייבען א גאר מין גאנצען
לעבען, איידער עובר צו זיין דאס, וואס איז האב
געלערנט פון מיינע רבי'ס" — האט עקיבא מיט דער
שיינער רעוואלוציאנערער עקסנווה געענטפערט אלע
זיינע פריינט, וועלכע האבען געוואלט ביי איהם
פועל'ן, ער זאל זיך אפזאגן פון זיין אפאפאציע-
לער שטעלונג.

אין א שטרענגערען חרם, אין א חרם הגרול,
איז אריינגעלעגט געווארען אין דער תקופה פון די
הנאים אלישע בן אבויא (אחר), וועלכער איז געוואר-
רען א מין, אפיקורס. אלע ווער ווער חברים און
הלמדים האבען איהם אויסגעמיטען און האבען
נישט געוואלט קומען אין זיינע ר' אמות. דער איינ-
ציגער הלומר, וואס איז נאכגעגאנגען נאך אלישע'ן
פון זייטען, אפילו ווען ער איז שוין געלעגען אין חרם,
איז געווען דער גאנץ רבי מאיר, וועלכער האט פון
איהם א סך געלערנט אי פריהער, אי אצטער.
— האט איהר געווען אמאל א גוט — האט
רבי מאיר זיך פערענטפערט פאר זיינע חברים,
וועלכע האבען, הפנים, איהם קריטיקירט פארוואס
ער האט נישט איבערגעוויסען זיינע בעציהונגען מיט
איינעם, וועלכער ליגט אין חרם — פון א גוט נעחמט
מען אויב דעם קערן און רישאלעכץ ווארפט מען
אזעק...

ער, אלישע בן אבויא, איז טאקע געווען טרופ,
אבער זיין תורה האט רבי מאיר געהאלטען פאר
כשר.

אין דער מחלוקה, וואס איז אנגענומען צויר-
שען רמב"ם און אונזערע יידישע געלערנטע פון זיין
צייט און וואס האט זיך נאך זיין טויט אזוי צופאל-
קער, דאס די גאנצע יידישע געמיינדע וועלט איז
צוטיילט געווארען אין צוויי גרויסע פיינטליכע צדדים,
אין דער חרם גאנץ אפט בענוצט געווארען אלס
א קאמפאט פון א געמיינדעלעכע פון און צו גענען
דעם צווייטען צד. איבערהויפט האבען דעם חרם
אנגעווענדעט די גענער פון רמב"ם און זיין פילא-
זאפיע, וועלכע איז און עס די פילאזאפיע פונ'ם
גריכישען פילאזאף אריסטאטעל. די קנאים, די פא-
נאטיקער איינ'ס אנטירמפ'ס לאגער, מאנכע אויס-
ריינעם גלייבער, מאנכע אויס קנאה פאר דעם ער-
פאלג, וואס דער רמב"ם און זיינע הלמדים האבען
געהאט, האבען געוואלט צו אונטערוויקען דעם
רמב"ם'ס ספרים, די ווער פיל געלערנטע, "די החוקה
און", מורה נבוכים".

דורך דעם חרם פלעגט מען אין מאנכע פאלען
צווישענערן די רוח פון גאנץ פרידליכע מענטשן און
פערניסטען ווער חיים און פאמיליע-דיליק.
איינע אזא פאסירונג האט און איהר צייט אויפ
געווערעט די גאנצע יידישע וועלט.

א געוויסער פאנאריאן קרעסקאס אין קארפענט-
דאס, פראנקרייך, האט איינגעטון פון עכצענטען
יאָרהונדערט געטון א שידוך מיט א טאכטער פון
א פרוי, וועמען ער האט געגעבען חליצה. די חליצה
אלץ איז שוין געווען טויט, ווען דער שידוך איז
געשלאסען געווארען. פאר דער חתונה האט קרעס-
קאס געפרעגט א שאלה דעם רב פון זיין שטעטל
אין אנדערע היימישע רבנים. די רבנים האבען אין
דעם נישט געווען קיין שום חסא און האבען די
חתונה מחיר געמאכט.

דאס פארפאלק האט געלעבט צווישען זיך
גליקליך. איינע קינדער זענען ביי די קרעסקאס גע-
פירען געווארען. אלץ איז געגאנגען שווער, ווי עס
פערדאך צו זיין. האבען זיך אבער שפעטער דער-
וואקס פון דער חתונה געווען גאנצפארעוואנדער
און האבען אנגעהויבען א גאנצען סומעל; "סימנים",
זי מען מען דאס חתונה האבען מיט א טאכטער פון
דעם פרויער'ס אלמנה, וואס האט גאנץ פרויער'ס
טויט פערדארפט, על פי דין, זיין זיין איינע חיה?
די גמרא זאגט, אז מען טאר נישט. נישט אנדערש,
דאס פארפאלק מוז זיך "ע" עס איז געווארען
א גאנצע יעלה. עס האט זיך אנגעהויבען א סדרה
פון שאלות און תשובות. די גרויסע רבנים זענען
געווען מחלוק. מאנכע האבען געזאגט, אז די חתונה

יערעם מאל נאך זיין חרטה האט מען פון איהם
דעם חרם אראפגענומען, אבער זיינער א קרוב האט
פערמאכט פאר דער קהלה, אז ער היט נאך אלץ
נישט אפ די יידישקייט. נאך א נישטאריינגענער
געם פערזוך צו טוישען דעם פערעטער איז אוריאל
אקאטא געגאנגען וועלכעסמאך און יאָהר 1640.
אויך ברוך שפאנווא (געב. 1632) איז פאר
זיין פאנטעאטישער פילאזאפיע, וואס זאגט, אז
נאט און נאטור איז איינס — וואו נאט — דארטען
די נאטור און וואו די נאטור — דארטען נאט, —
אריינגעלייגט געווארען אין חרם. דער גרויסער חרם
איז אויף שפינאזאן ארויסגעלייגט געווארען דעם
זעקסטען טאג אין חורש אב, אין יאָהר 1653. דער
חרם האט געשאפען טויטע קללות אויף שפינאזאן —
„פערשאלטען זאל ער (שפינאזא) זיין פייסאג און
פיינאכט, אין שלאף און ביים אויפשמעקן! פער-
שאלטען זאל ער זיין פייס גיין און ביים קומען!
זאל איהם נאט קיינמאל נישט מוחל זיין! אלע קללות
פון דער הוכחה זאל גאט אויף איהם שיקען, זיין
נאמען זאל ווערען אפגעשטעקט פון ישראל... קיינער
זאל נישט האבען מיט איהם קיין גוטע וומשא, קיינער
זאל נישט קומען מיט איהם אין פעררהונג, נישט
גונדליך און נישט שריפטליך; קיינער זאל איהם
נישט טון קיין טובה, ארויסווייזן קיין חדר; קיינער
זאל נישט פערוויילען מיט איהם אונטער איין דאך;
קיינער זאל נישט שטיין אין זיינע ר' אמות; קיינער
זאל נישט לייגען זיינע געשריפטע און פערפאסטע
כתבים..."

ברוך שפינאזא האט זיך נישט משתדל געווען
מען זאל פון איהם דעם חרם אונטערגעהבען. ער
האט געפונען פערפרייגונג אין זיין פילאזאפיע, אין
וועלכער ער איז שטענדיג געווען פערטיפט. ער האט
פערלאזען אמסטערדאם און איז צוריק קיין האג, וואו
ער האט מעהר ענטוויקעלט זיין פילאזאפישע וועלט
אנשטאונג. חתונה האט ער געזאגט פון דעם, וואס
ער פלעגט שלייפען פריילעך-גלעזער.

שפינאזא איז געשטארבען אין יאָהר 1677 פון
א ברוסט קראנקהייט.

אין חרם איז אויך אריינגעלייגט געווארען דער
פאלשער משיח שבתי צבי, וועלכער האט געלעבט
אין איין צייט מיט ברוך שפינאזא (געבוירען אין
1641 און סטויבא, מערקא).

פון דער נאטור א גרויסער פאנטאזאד מיט
א שטארקער איינפילדונגס-קראפט, האט זיך שבתי
צבי, נאך גאנץ יונג, אפגענומען מיט קבלה ספרים
און סחרי תורה, אין עלטער פון זעכצען יאָהר האט
ער זיך איינגערעדט, אז ער איז א נביא, און שפע-
טער האט ער זיך ארויסגעגעבען אלס משיח. ער
האט געהאט א סך נאכפאלגער, און נישט וועניג
האבען אין שבתי צבי'ן געווען דעם געוואלדיגסטן,
דעם שליח פון נאט אויסצולייזען דעם פאלק ישראל
פון גלות.

אלס נביא און משיח האט זיך שבתי צבי ער-
לויבט צו רעדען און צו טון אזעלכע זאכען, וואס
א פשוט'ער בשר ודם האט נישט געטאט. דאס
האט אריינגעפראכט די רבנים אין כעס. ווי האבען
זיך וועגען איהם געהאלטען אַנעצה און האבען בעד-
שלאסען איהם צו רופען צו זיך, ער זאל אפגעבען
דיין וואשבן פאר זייער מעשים. אזוי ווי שבתי
צבי האט זיך אפגעזאגט צו קומען צום בית דין,
האט מען אויף איהם ארויסגעלעגט א חרם און
מען האט מחיר געווען זיין פלוט...

נישט נאך שבתי צבי אלץ, נאך אל געווען
נאכפאלגער זענען פערשטאפט געווארען מיט'ן חרם.
אין אכטענעמען און ניינצענטען יאָהרהונדערט

אין דער חרם נאך גאנץ אפט בענוצט געווארען
געווען מענטשען און ספרים. דער בעוואוסטער דיכטער
משה חיים לוצאטא פון פארווא (געב. 1707) האט
זיך פערטיפט אין קבלה ספרים און מען האט איהם
חושד געווען, אז ער טראגט זיך אויך ארום סוף
משיח פערענעוועט. די רייכע רבנים האבען לוצא-
טא'ס ספרים אריינגעלעגט אין חרם און האבען
פערפאסטען זי צו לעווען. און איסאליע האבען די
דארטענע רבנים אריינגעלעגט אין חרם נישט נאך
לוצאטא'ס פערפאסטע ספרים, נאך אויך איהם
אלץ.

אין דער בעוואוסטער מחלוקה צווישען רבי
יונתן אופשיץ (דער מחבר פון אורים ותוים) און
רבי יעקב עמר, ווי אין די מחלוקות צווישען די
מתנגדים און חסידים, האט זיך איין צו נישט ווער
גוט בענוצט מיט'ן חרם, ברי צו בעקעמפען דעם
צד שכנגד.
אפילו אין ניינצענטען יאָהרהונדערט פלעגט
מען מיט'ן חרם פערשטאפען די אומגעוויינטלעכע, אס
די אלע, אויף וועמען מען האט געהאט א חשד, אז
זי זענען געכאפט אין אפיקורסות. אין 1816 איז
דער פערדימסטער גאליצישער פילאזאף און קריטר
גער נחמן קראכמאל (דער מחבר פון "מורה נבוכי
הדומין") אריינגעלעגט געווארען אין חרם פון די לעב-
פערנער רבנים, שפעטער זענען אין פרעזענציע
שטארט לעמבערג אריינגעלעגט געווארען אין חרם
דער משורר הר. יצחק ערטער און זיינע מיטארביר-
טער און דער השכלה-שריפט, "הצופה". יצחק ער-
טער איז צוליב דעם חרם געווען געצוואונגען צו
פערלאזען לעמבערג און האט זיך בעזעצט אין
בראך.

נישט אלעמאל איז דער חרם אויסגענוצט גע-
ווארען צו פערשטאפען אפיקורסן אדער אלס מי-
טעל זיך אפצורעכענען מיט אַנ"י, עובר ישראל. אין
מאנכע פאלען האט דער חרם געוויקלט אז מען זאל
פערמיטען געוויסע איבערפלייבענישען פון די אל-
טע ווילדע צייטען. אונטער'ן חרם רבנינו גרשון
(הדר"ג) איז פערפאסטען געווארען צו האבען מעהר
ווי איין הייב און נישט אפצוגאנגען א הייב איבער
גוואלם, און איהר ווילען.
אין פערשידענע צייטען האבען מאנכע יודי-
שע ווארט-פיהרער שטארק פראטעסטירט געגען
דעם חרם, וואס ווערט בענוצט געווען גענער. משה
מענדעלסאן האט א סך געשריבען געגען דעם. אויך
ווינע הלמרים און די אלע משכילים האבען גע-
קעמפט מיט אלע מיטלען, וואס זענען געווען ביי זי
אין רשות, געגען דעם שטערליכען מנהג פון אריינ-
לייגען מענטשען און ספרים אין חרם.

דעם 17טען אפריל 1797, איז דורך דעם
גענעראל-ווערענעלאמענט" אין פרייסען פערפא-
סטען געווארען די רבנים צו פאקאטען איינעם
מיט'ן חרם.

דער גרויסער סנהדרין, וואס האט געפאלען דער
ערשטער האט צוגעפירטען אין 1807, האט אויף
דער פערטער זייגונג ערקלערט, אז ווי זאגען זיך
אפ פון דעם רעכט ארויסצולייגען א חרם.
אין 1848 איז ארויס א דעקרט אין פעהמען,
וואו עס ווערט געזאגט: די חרמות פון די ארטיגע
רבנים זענען נישט גילטיג, כל זמן די רעגירונג
האט נישט געגעבען איהר הסכמה דערצו. און אויב
א רב אדער א רעליגיאנאס-לעהרער וועט עובר זיין
דעם דעקרט, וועט ער פערלירען זיין אסט.
אין יאָהר 1863 האט דאס נייטסטע, "ווער-
געווען" פאר האלשטיין אינגאנצען פערפאסטען דעם
חרם.

ווען די פופציגער יאָהרען פון פארינען יאָהר-
הונדערט איז דער חרם מסעט ווי פטל געווארען.
מיר זאגען, "כמעט", וויל נישט ווען און וואו
נישט וואו ערלויבען זיך מאנכע כליוקורס נאך ער
היים ארויסצולייגען א חרם אויף די יעניגע, וואס
שטעהען ווי אין וועג.

ווינע צייהן האט דער חרם לכל הדעות פער-
לאזען.

האריץ = קראנקהייט ביי פרויען

פון ד"ר ס. מ. קלארמאן

ווייס איך, אז יעדע פרוי, מיט קליינע אויסנאמען,
לייזט זעהר פיל אויף פערשידענע אופנים שוין
פון דעם ערשטען טאג, וואס זי פרגעהט אין שווער-
געווען, וועלכע פרוי ווייסט נישט פון אפגעליקט,
נישט-גוטקייט ביים הארצען, אלערליי פאסטעוועקעס,
פרעכען, אפגעטלאזונגקייט, שלאפלאזונגקייט און
נאך אהן א שיעור אנדערע צופאלען, וואס געדו-
ערען עטליכע וואכען און אמאל טאקע די גאנצע
רוי פאנאטען? נג, און די גאנצע גיין חרשים פון
שוואנערשאפט און עפעס א שפילעכעל? איהר
דארפט וויסען, אז אין פערלויף פון שוואנגערשאפט
וואקסט נישט נאך דער בויך אלעמאל גרעסער,
יערער אבר אין קערפער האלט אין איין וואקסען
פון מ'קומט מיט מול איבער. און וועלכער אבר,
מינס איהר, אפרייט דורך דער גאנצער צייט
אפער'שעל? אוראל דאס הארץ, און די סאמע
רעכטע קאמאנדירונג אפרייט קומט גרעס פאר ביים
צוקיגה געהן, אפילו ווען אלעס געהט דורך זיך
אין גוט. ווער שמועסט, אז די זאך געדויערט צו
ביסעל, און אסאך טאקע א סך לענגער, ווי געד-
ווענליך, קאן מען דאך שוין שטענדיג, ווי שווער
אין פייטער דאס הארץ מוז געבען אפרייטען.
אצינד, גלויב איך, וועט שוין אפילו די געד-
שווארענע סופראשעסעק נישט פערמאכעל האבען

אויף מיר, פארוואס איך דער פון הארץ-קראנק-
הייט ביי פרויען בעוונדער.

א לאנגע צייט איז די טעמע אין דער מעדי-
צינישער ליטעראטור פסעט ווי אינגאנצער געזא-
רען. אין די אונטערזוכענען וואו מאנכע געשטיר-
ירט מעדיצין, און דערפון וועגט אדער מאקע נאך
נישט געדערט געווארען, און ווען א יונגער דאקטאר,
וואס האט ערשט אנגעהויבען צו פראקטיצירען די
מעדיצינישע פראפעסיע, האט זיך געטראפען פנים
אל פנים מיט אזא פאל, האט ער פשוט נישט גע-
וואסט ווי אזוי זיך נאנט צו ווייז; צו זאל ער זיך
אונטערגעהען צו ענטפונדען א פרוי. מיט א שוואך
הארץ אדער נישט, און צו זאל ער איבערהויפט
אויסזאגען דעם סוד דער משפחה פון דער פרוי
(אויב זי ווייסט נאך דערפון נישט), אז איהר
הארץ איז נישט מיט אלעמען, בריי זיך בעוואונגען
אין פאל פון ספנה אדער ער זאל שוויגען און
האפען, אז אלץ וועט געהן פשוטה.

אין סוף זיך מודה ווין, אז איך אלץ, פער-
ווענליך, האב געהאט עטליכע עמפאהרונגען אוועק-
אונטערוואכענדיג פרויען, וואס זענען געקומען פון
בעשטלען זי צו ענטפונדען און אויסגעפונדען,
אז דאס הארץ ווערט און נישט ווי עס בעדארף
צו ווין, האב פאך מורא געהאט, טאמער וועט זיך
חלילה טרעפען אמיאומליק, און איך פאל מווען
טראגען די פערמאנטאטליכקייט, האב איך זי דעם
סוד מלה געווען, ווען די פרויען האבען די פערד-
ליכע נייעס דערהערט, זענען זי צום ערשטען געד-
ווייטער ווער פיסע זייט

אין דער וועלט-פאליטיק. ווי ענטוואפנט און א סוף.

די פעלקערליכע רעפארטירט ליטוואנאס פאר
שלאג וועגן פולשטענדיגער ענטוואפנטונג. צוליב
דעם האבען די סאטעטען פעלקען אויסצופער
טינגען 15672 קריצערשיפטן, 18768 אונטערזאג
סערשיפלעך, 196.389 אערפלאנען און 1 מיל-
יאן 240-ער הארטאטען, אויסוועגן 157 פארקוקען
פון נישטענע נאען און אריינגעשטעלט אין ווערע
אז יעדער קאמאניסט מוז האבען לכלהפחות צעהן
קינדער פון מעגליכען געשלעכט.
דער ענטוואפנט-פראיעקט פון פרעזידענט
קולידש האט געהאט ערפאלג, צוליב דעם האבען
די אייראפעאישע מלוכות אריינגעשטעלט אין ווערע
פירושעס מיליאנערן ראלאר אויף בעהאפטונגס-
צוועקען.
ווענעדיגע בעהאפטונג מיט אזא אידיאלישען מאד-
סאטעריאל האט די פעלקערליכע צוואנגענערשען
א קאנפערענץ וועגן בענעדיגען די בעהאפטונג
מיט פינף פראצענט. די ארביטען פון דער קא-
מיסיע האבען נישט קיין שום אויסוואלטען אויף
ערפאלג.

וויבערשע הני.

דער מענש כירוע איז זיגריג —
ס'איז זיגריג דער מענש, און נאך ווי! —
אז דעריבער, אז כיוון אין א קאפע,
קוק איך, ביי ס'טוט מיר דער קאפ וועה.
נישט אין א בוך אדער צייטונג
מיט א סיפער מאראלער בעדייטונג,
נאך אויף וויבערשע קני.
דער מענש, כירוע, איז א חייה —
ס'איז א חייה דער מענש, און נאך ווי! —
אז קאן איך דעריבער נישט צאמטען
סיין כעס אויף די יעניגע ראמען,
וואס ווילען מיר איינפאך פערזאנען
ווען זיי צווינגען מיך צייטענדיג קוקען
אויף ווערע קני.
דער מענש, כירוע, איז נאריש —
ס'איז נאריש דער מענש, און נאך ווי! —
אז וויל איך דעריבער א פרעג טון,
צי כ'טו נישט א נאך וואס מ'מעג טון,
ווען כ'קוק אויף א נאך וואס צאמאל ס'איז
געווען א פרויעטע, איצט קהלים איז —
כ'סיין: וויבערשע קני.

צווישען לומדים.

— זאגט מיר ר' אהרן-שלוש, וואס מינים די
נברא: "שנים אחרים בטלית?"
— איך וועל איך זאגען: דאס הייסט 2 פלהים
קויפען א טלית פאר איין חתן, און בידע וויסען
נישט, אז ער האט מיט בידען תנאים געשריבען...
לייב שטאנצונסן.

פון אויסלענדישען מארק
אימפארטירטער הומאר פון
וואלאדזשען גאל

ספארטסלייט.

— הערט איך אויף צו שלאגען, וועט איהר קריגען
יידער צו צעהן מענט.
— נין, איהר גיט בעסער א ראלאר 68'ין זיגער.
אזוי איז בעסער.
— האסטו געקאנט געניען, אז זי וועט נישט קריגען
קען געשען נין, אויב זי וועט חתונה האבען פאר דאס
דיבלאטש איהרען?
— נין, נאך איהר האב דאס איהר געקאנט.
ער האט געמיינט...
— פון וועגן איך איך געקומען אין קאפ ארויף, אז
שפילען מוז שעהן, ווי א בילד? דאס איז דאך א מיאנסקע!
— איך האב געהאט און ווי דא בילדער פון די סא-
דענען שטער...

ביים פרויזער.

א נאכט, וועלכער האט זיך שוין נישט ראזירט צוויי
וואכען:
— מינט איהר, אז די ברויטע וועט זיך אנ'עצה נאך-
בען מיט מיין באד?
— פרויזער: און מין, אז יא, אויב נאך דאס האטעל
וועט נישט צובראכען ווערען.
אין מוועז.
עצם ווינעליים בעסטעסטען אין מוועזי אג'ינאטישע
באטיט.
— וואג מיר, כ'בעט דאך, וואס בעדיט דער נאכט
אויס'ן פונט פון דער מומבי 45-46 A?
— דאס איז סתם דער נאכט פון אויפא, וואס האט
איהר אנגענומען ווערען.

שבת הגדולה דיג.

פונעם ו'ך שוין די זון בעהווען; ווערעט זי פון צייט צו צייט; וואס זי און א נאכט בשורה, אז דער פסח איז געשטויבט.	און מען ברענגט אין שטוב ארען פון די שיינע, צייטע מצה ב'ן דעם בעסטען, נאכט ווין. א-ט-א גרויס ווי אן א-בחר, האט ער דאך און האט איהם ערשט; ר'האט אויף פסח צו דאס סדר ווי א מלכה שוין בעשעלט...	מענשען האבען, מענשען שטייען, אלע וועגן שטארק ערשטאן; אלע געשטען ווי צו פסח, וואס ער קומט אינגאנצן און.
--	---	---

ביאגראפיעס.

דוד זיידערמאן.

זיידערמאן הייסט דוד, וויל זיין ווייב הייסט
חנה. ווען זיידערמאן האט נאך נישט געקאנט אויס-
רעדן א ווארט, האט ער שוין געלאזט הערען זיין
זיס שטימעלע.
זיין קאריערע האט ער אנגעהויבען מיט'ן לר-
דעל: "העמעריל, העמעריל קלאפ". דערפון דאך
מען אבער נישט דרינגען, אז ער איז א שייטער.
ווען יוליוס ארלער האט צום ערשטען מאל
געהערט זיידערמאנען זינגען, האט ער מיט ענטז-
קונג אויסגערופען: — אה, זיידערמאן וואקסט א
בעסערער זינגער פאר מיר! זיידערמאן איז טאקע
אויסגעוואקסען אז שוין ארגענטיגע.
פון וואנען עס נעמט זיך צו זיידערמאנען אזא
שעהנע שטימע, איז דערווייל נאך א סוד פאר זינגע-
ביאגראפיען.
כאנאכע זאגען, אז ווין שטימע איז איהם גע-
קומען פון זינגען. זינט ער האט אנגעהויבען צו
זינגען, האט מען ערשט דערהערט, אז ער פויעט
אזא זיסע קויל גיטל. פריער האט מען דאס נישט
געוואוסט.

גראף קאלי און זיינע "באנדיטען".

גראף קאלי איז געגאנגען דינגען א וואוינאנג
אויף קאמעינגאדאס, דער הויזווירט האט אבער
נישט געהאלט פערדינגען דאס צימער פאר א פא-
טיליע מיט קינדער. דער ווירט האט געפרעגט דעם
גראף, צי ער האט קינדער?
— נין, — האט געענטפערט דער גראף.
— אויב אזוי בין איך מסכים איך צו פערדינגען
די וואוינאנג.
אויס און צוויי און ס'איז געווארען פונם גע-
שעפט.
אין דעם בעשטימטען טאג האט גראף קאלי
ווי געפרעגט צו ציהען צוואמען מיט זיינע פינף
פעמפסיקס.
היחכן, — האט געפרעגט דער ווירט, — איהר
האט דאך געזאגט, אז איהר האט נישט קיין
קינדער?
— דאס וועגן קינדער? — האט געענטפערט
דער גראף, — דאס וועגן באנדיטען! פלומד-
דעס! מסורים! ...

מעז האט טאקי געוועהלט א גבאי, נאך ר' יאסעלע תקיף איז נישט צופרידען

(פון די "פראזאיק" בעשהלעך)

ווי ר' פערלען מיט בערדעל, אזוי רופט מען איהם
ביי אונז.
ר' בערל מיט בערדעל איז טאקע א יוסטער
בעל-הבית, האבען די בעל-הביתים איינגעשטימט,
אבער די שוסטער - יונגען, קצבים, טישלערס און
אנדערע אהרונס-מענשען האבען זיך איינגעקענט;
ניין, און נין! כאטש שניב זי... א גומדיאהר.
ג, האבען מיר דאס געהאט אגאסופה, מייע
אייגען זאלען דאס שוין מעהר נישט ווען! יאסעלע
הקיף איז געשטאנען אויפ'ן בעלעמער און געוואלט
האלטען א רשעה, האבען די אהרונס-יונגען געמאכט
משוגענע הוועה, האט יאסעלע געענפען אנגעשרי-
— שטיל זאל זיין! — און געענפען א וואונק צו
שלושה אינטערשטע און יענער האט מיט זיין
חבריה אנגעהויבען צו "פאזאנען", אז די אהרונס-
יונגען וועלען שוין אנוואנען קינדס-קינדער נישט
אנצוהויבען מיט יאסעלע תקיף.
מינט איהר אפשר, אז די אהרונס-יונגען הא-
בען זיך געהאלטען דעם אונטערשטען און געשוויגען
ניין! אויף צו להכביש יאסעלע תקיף, האבען זיי
אלס גבאי אויסגעקליבען זייערע א מענש, אפאם
א סמאלדן, נישט געדאכט עס זאל זיין!
מילא, וואס זאל איך זאגען, טוט זיך איצט
אין שטאט, מ'האט מורא די נאך אין גאס ארויס-
צווייזען, מ'ווייסט נישט, וואס פארא נאכט יאסעלע
האט צוגעגרייט, וואס עס וועט ווייטער זיין וועל איך
איך שרייבען.

פון אייער קארעספאנדענט למך.

ווי 50 גראשען, איך יעדער פון די בנים וועט זיין
אפגעוואונען!
עס פרעגט זיך, ווי אזוי האט ער דאס געטאן?
ווער עס וועט ריכטיג לעזען די אויסגאבע,
וועט בעקומען 2 בילעטען אין "אררט", ביי עטלי-
כע ריכטיגע לעזונגען וועט ענטשידען א גורל.

אנאנס.
כיוז א שותף
מיט א קליין קאפיטאל צו ארגאניזירען
א פסח-הילף-קאפיטע.
א גוטער ריוח איז געזיכערט.
א געריבענער סוחר.

הומאריטישע אויפגאבע

מיט א פרעמיע פאר דער ריכטיגער לעזונג.

אי פארק שטעהט אגאטאמאטישע האג,
אז כ'שטעלט זיך ארויף אויפ'ן אונטערשטען ברעט
פון דער וואג, וויסן זי אלץ אן, וויפיל קילא דער
מענטש וועט. דריי זיך אפצוהענגען, דאך מען אריי-
ווארפען 50 גראשען אין אג'עפענגען פון דעם
אויסגאטא.
אין פארק איז געקומען א פאטער מיט פיר
קינדערלעך. איהם האט זיך פערגלוסט דאס ביסעל
קליינזארג אפצוהענגען, אבער ווי מאכט מען דאס,
אז ס'זאל נישט קאסטען אזוי פיל געלד?
א וויל איז ער געשטאנען און געטראכט.
— איך האב פנס! — האט ער דאן אויסגע-
שריען, דאס עסק וועט מיך קאסטען נישט מעהר,

וואס איז געווארען מיט די "אונטערגעווארפענע"? זאל די קהלה ענטפערען.

מיר שטעלען דער קהלה די קאטעגארישע
פארערוג, אויפצוקלערען פאלגענדען ענין:
מיט א צייט-צוריק האט מען דער קהלה און
טערגעווארפען: יחזקיהו-היוצר, שולען, חדרים
תלמוד-תורות, שפיטאלען, משוגעים-היוצר, הייסט
לאזע, וירשיטעאטער, און נאך אנדערע אועלכט
אונגעוועלכע בעשעפענישען.
וואס האט די קהלה געטון, פרי זי צו פער-
ווארפען? וואו וואלנערן זיי זיך ערניץ ארום?
—:—

אויף דער שוועל.

לעהרער — הייסי-ריווען האט קאלעכטס נאכטאכט!
שיידער — פיר.
לעהרער — און נאך וועלכער ריווע איז ער געשטארבען?
שילדער — נאך דער לעצטער.
פאן — הערסט וואס מ'שטעהט דא און ציטונג?
וואס לערנען מוזיק, בעקענען קינמאל נישט קיין, וועלכע-מאד-
פריי — אבער ווערען שניבס אפער יא...

— וואס טראכטסטו?
— דאסוועלכע וואס דא.
— פס, שעהטען בענטשט זיך.
זאל זיך דיר נישט גלומען דעם חברים פרוי, וועל
ער קען זי נאך דיר שוועקענען.
וואס איז ריכטיג? — צוויי קערעס און אמן
קעשענע.

פאלעכאטעס: — ביי סדר ווערט גארנישט נאכטאכט!
איך דעב ב'ווי פון טייל.
— קעכט: אויב אזוי, צו וואס האט איהר מ'זאגט
שטעלט? איהר דארפט דאך נישט קען קעכט נאך א טאג

קללות פון דער וואך.

וואלט האבען אזא פנים ווי די קהלה האט.
וואלט זיין "אגאטאמאטישע" און, ס'זאל
דיר שטענדיג אויסקומען פערבייזונגען דעם סייס.
מען זאל זיך אונטערווארפען מיט א ענטעלע,
אז די בויט א וירשיקניג.
וואלט דארפען זאט ווערען פון דער פסח-
הילף-קאפיטע.

**שפאס פון פאמיליען-
ווינקעל**

גוט געמראפען.

בער: — ג, האסטו געטראפען מיט דעם יונג
העכער?
שטערל: — נישט אגערירט, נאך זי האט זעהר גוט
געטראפען.
בער: — מוט וואס האט זי אזוי גוט געטראפען?
שטערל: — זי האט געטראפען מ'ט'ן וואלערהאלף.
מאדערנע הייראט.
פריי: — איצט האב איך צוגלייך אויסגעטונען וואס
פון פערברענגט יעדען אהער.
פריי: — יא? איך בין גינגעריג.
פריי: — יא, ער איז יעדען אהער איך דער אהער.
איך בין געכטען צופעלדיג געבליבען און דער הייס, האט
איך געוועהן.

אביסעל אפרוהען...

פריי: — וואג מיר, מין סאן, ווען איך וועל שפאס-
בען, וועסטו באלד הערשטען?
פריי: — ווען שוין געה, גארעלע, וואס איז דאס פאר
אגאטאמאטישע? איך וועל זיך צוגרייטען אפגעלעבט...
נארישע געוואוסט.
זי: — ווען איך וועל גענען געפאלט מין שטעטען,
זי האט מ'ך געקענט געווארען זיך נישט צו הערשטען.
ער: — וואס? מין שווער? מיר מוט למד וואס איך
האב זי ביי אונז שליכט בעהאנדעלט...
גמין זיך?
ערשטע פריי: טא, ווי פאר איז שוין נאכט צו זיין
פערהייראט!
צוויטע פריי: טא נא זיך.
ערשטע פריי: גמין! זיך איז מיר שוין אויך נאכט!
—:—

קינא "MIMOZA" היינט גרויסע פרעכטיגע פרעמיערע! יידישע קינא "MIMOZA"
178 קלינסקי 178 איבערקערניש אין דער קינעמאטאגראפישער קונסט, דער מעכטיגסטער פילם-מייסטער ווערן א. נ.

די פיינע אריינשטע סירענע
אין די הויפטראלן
Iwan Pietrowicz, M-lle Josyanne i Claire de Sorez

Wir wollen
Knorr-Hafermehl
die seit 40 Jahren bewährte
Kindernahrung

הגדה של פסח

מענטש ומושבצת בעדי עדיים פירושם טובים ויקרים מאת
ארבעה עמודי עולם המפורסמים מאד בישראל ה"ה
(א) זבח פסח השלם מאת השר וגדלי ליהודים דון
יצחק אברבנאל זצ"ל אשר לא בא בדפוס יותר 380 שנה
(ב) שבלי הלשם השלם מאת רבנו דק"י הרופא זצ"ל
(ג) פירוש השלם מהגאון ר' אלי מוילנא זצ"ל
(ד) פירוש השלם מהגאון ר' יעקב מעמדין זצ"ל
הפירושים המה שלמים ולא מקוטעים באותיות מרובעות
מהדורות נדפס בפורמט גדול על נייר (האלץ-פרייט)
בדפוס נאה ומשפח, בהזמנות לפנות
א. מ. גרובשטיין, לודז ווסבאדניא 54 פראנט 1 שט.

דער-
פראיין
מאכט, בעקאנט, אז עס ווערט ארויסגעגעבן צעמלען
פאר קראנקע צו בעוואונסטע דאקטוירים-ספעציע-
ליסטען, ווי אויך אלע ארט אנאליזען פאר א גאנצן
קליינעם אבצאהל, אין פראיין-קאנצעלעאריע
טעגליך פון 8 ביז 1 און פון 3 ביז 6 אונטען.
בעמערקונג: ביים פראיין זענען אנגעזיכערט 12 בע-
וואונסטע דאקטוירים ספעציעליסטען ווי אויך פערטשער.

Hallo! Hallo! Dzwon telefon 63-30
„Pogotowie Krawieckie
KIERSZA", 91 Żeromskiego 91.
Odświeżamy

garnitur
za zł 3.
(z odebraniem
i odesłaniem)
Pranie
chemicznie,
farbowanie
Zakład czynny od 5 rano do 1 w nocy. 196

Suknie
za zł. 2.80
(z odebraniem
i odesłaniem)
nicowanie,
przeróbki,
reperacje
i sztuczne
cerowanie

אכטונג!
נאך מיין לאנג יעהריגער פראקטיק
און אויסלאנד האבען מיר
ערפענט א פראצעדור פון
איבער-ספארט-און נאכטהעמדער
און שראף-אנצייגער ווערען אנגענומען פון
אייגענע שטאפען נאך די לעצטע פאררער מאדעלען
צו די ביליגסטע פרייזען.
Pracownia bielizny Wiedeńskiej
J. KOHN, Łódź, Pomorska (Średnia) 4

בייא פאדאנא הישיאס
ארעומאטיזם גריפע
האבען זיך אינטערסירט
דיאטאנאל טאבלעטען
אלס וואונדערליך
רעטונג-מיטל
טאנאל
צולאזט דיא
הורץ וויסער
GERHARD F. SCHMIDT.
WYTWÓRNI PRZEPARATÓW FARMACEUTYCZNYCH
ZURICH, MONACHJUM, BERLIN, WIEDE, BUDAPEST,
TORONTO (KANADA) OSARSA.

אכטונג!
אפעלושען אויסוואהל
נייעסטע האלדען און פאטאנען
אינלענדישע, ווי אויך אויסלענדישע
י. אפאטאווסקי, נאוואמיעסקא 5
ביליגע פרייזען!

מצות פרימע דינע
פון בעסטען מעהל 0000 A
אונטער דער השגחת הראבינאט דפה
פנחס זשעמבינסקי דושעלנא 24
טע/עמאן 3628
בעמערקונג: דער פערקויף קומט פאר אויסשליסליך
אין דער בעקעריי.

אכטונג, ס'ערוויזען
Cmielów
לאנגער פון פארצעלאן, גלאז, קרישטאלען, מאיאליק א. ד. ג.
לאדז, פיעטריקאווער 31, טעל. 6-80.
ספעציעליסטע: מיט-סערוויזען, גלעזער פון 15 גר. פאר א שטיק.

רעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציע, אוי דענטיסטען-קאבינעט.
פיעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינגל.	קרישטלישע	קרישטלישע	קרישטלישע	קרישטלישע	קרישטלישע
אינגל. 3-7	קרישטלישע 3-7	קרישטלישע 3-7	קרישטלישע 3-7	קרישטלישע 3-7	קרישטלישע 3-7
אינגל. 8-12	קרישטלישע 8-12	קרישטלישע 8-12	קרישטלישע 8-12	קרישטלישע 8-12	קרישטלישע 8-12
אינגל. 1-4	קרישטלישע 1-4	קרישטלישע 1-4	קרישטלישע 1-4	קרישטלישע 1-4	קרישטלישע 1-4
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 7-12	קרישטלישע 7-12	קרישטלישע 7-12	קרישטלישע 7-12	קרישטלישע 7-12	קרישטלישע 7-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12
אינגל. 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11	קרישטלישע 1-11
אינגל. 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5-12	קרישטלישע 5		

הוראגאן פון געלעכטער! טויזענדער ווייגע איינפאלען! — פאר די זייטען פון ג' פובליקום איז די דירעקציע נישט פערזאנלעך קורצליך: „PARADA ŚMIERCI“ אין אויף יום-טוב גרייט זיך א נייער פראגראם ??? וואס ??? איינצעלהייטען קומען אלעסאנדראווסקא 47, טעל. 46-49.

אלע שטיצענדי פסח=אקציע פון, בית=לחם"

שטיצט די פסח-אקציע פון "הומבי אורחים"

געדענקט! אז אפרעהליכען פסח קאסמעטיק

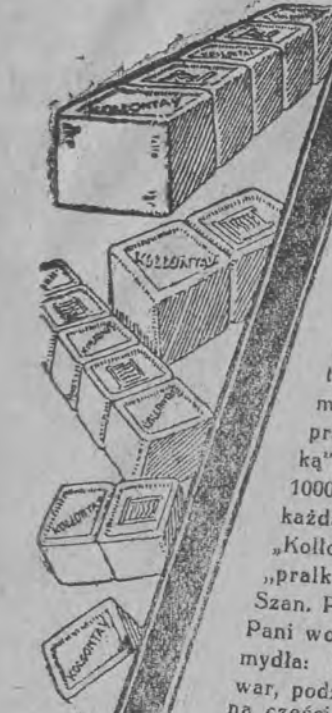
וועט איהר האבען, ווען איהר וועט איינקויפן אייער **J. DRUKIER, 11 ZAWADZKA 11**

JAN TSAKUMAKIS
ŁÓDŹ, UL. PIOTRKOWSKA №7

פארטאווע **J. TSAKUMAKIS, Piotrkowska 7**
פריהמארגען-און-רייזע
אין אלע סארטען און קאלירען פון אייגענער אויסגארבייטונג

שיוואמעז
גריכיש-אמעריקא-נישע פאר טאגלעכע באד, ווי אויך פאר אויסגארבייטען און ליטאגראפיע. זאמ-ש-לעדערלעך

Dla każdej kieszeni

nawet przy szczupłych środkach, wydatek na kawałek pięknego, czystego i aromatycznego mydła „Kollontay z pralką” jest możliwy. Mydło „Kollontay” jest nieopakowane i przez to samo już tańsze. Proszę przyjrzeć się prawdziwemu mydłu „Kollontay z pralką”: oryginalne rygle po 250, 500, 800, 1000 i 1200 gramów świeżej wagi — każda ich część zaopatrzona nazwą „Kollontay” i znakiem ochronnym „pralka” odpowiada gustowi i środkom Szan. Pani. Bez różnicy, czy Szan. Pani woli grube lub cienkie kawałki mydła: kupiec sprzedający ten towar, podzieli na życzenie każdy rygiel na części i za parę zaledwie groszy otrzyma Szan. Pani spory kawałek szlachetnego mydła. Proszę o tem pamiętać przy następnym zakupie.

Mydło KOLLONTAY z pralką

№ 83 patent

ZŁOTY MEDAL NA WYSTAWIE W KATOWICACH 1927.
Zastępca na Łódź: S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

צו דער עפענטליכקייט!
נעכטען, מיטוואך, בעת איך בין געשטאנען פאר דער מאשין און געארבייט פאר דער פירמע אסתר מרים שמאראנד, פאלודניאווא 16 האט זיך צו מיר געווענערט די פאפריקאנטין, און זאל איהר אויפרייסען די וואוינונג. איך האב איהר ערקלערט, אז איך אלס ארבייטערין אויף שטיק קאן נישט פערלירען קיין אויסזעטע צייט, און איך בין איבערהויפט נישט סחוב אויסצופירן רען אועלכע ארבייטען. דאן האט זיך די פרוי אסתר מרים שמאראנד געווארפען אויף מיר אז געשלאגען און אויפן ערנסטען אופן געוועלט, זאל די עפענטליכקייט משפטן. 343 מיט אכטונג מרים שמאראנדע.

שטר מכירת חמץ
זאכאדניא 49
בהר"ר שמעלקי ז"ל מורה הראה דפה.

מצות
די פרימסטע
ביליגע
קען מען בעקמען נאך ביי
הערש פטאשניק זאוואדזקא 14
ווי אויך אין געוועלכע זאכאדניא 60.

מכירת חמץ
במען אלמנת הרב המנוח ר' מרדכי גאלדמאן ז"ל דומ"ץ דפה פיעטריקאווער 88 יושב חתנו ז"ל ממלא מקומו הרב ר' שלום ברוך שליטא ומורה הוראות וכו' שטרי מכירת חמץ.

צו הורט-פרייזען
אין אייגענע
שציערקעס, מיטשיכער, האנדמיכער, פיראנקעס, כאדניקעס און אלע אנדערע — ביי
ה. שיינפיקעל
44 פיעטריקאווער 44

געוועלכע
צו פערמיטען
19 נאוואמיעסקא 19
צו צופארהרען אין אדמי-ניסטראציע פון
דאבראניצקי. 866

א געווענער
נעחמט אן פערשידענע אר-בייט פון גערטערע ווי: פלאנצען פרוכטפוימער גאר-טען-בלימען און סאלאן-בלימען 75 אגנצן צו בלומען אויף באלקאנען אנלאגע פון פרישע גערטער אין לאדו ווי אויך אויף דער פראווינק. דער לאנגיעריגער גערטער סמעפאלן לובעצקי זא-קאנטא 52 עק בענדזיקא בעמ. אויפן ארט פערקויף פון פערש. פלאנצונגען.

ווי אזוי עראבערט מען אנערקענונג, בעדייטונג און די מיליאנען דאלאר, ראפנירט-קייט און אפיסעלע גליק שמעזן לעווי איז אמעריקא קירצליך איז
"APOLLO"

לאמפעז
עלעקטרישע אין א גרויסען אויס-וואהל פון אייגענער אויסגארביי-טונג פון בראנז פון די נייסטע מאדעלען עמפעהלט
A. REJDER
56 Wschodnia, 56 tel. 67-64.
גייסטליכע בעדייטונגען.
— קאנקורענץ-פרייזען.
אכטונג! רעפערטאר און איבער-ביטונג פון פערשידענע לאמפען.

א פרעהליכען פסח קאן נאך האבען דער, וואס וועט בעציי-טענס זיך פערזא-נען מיט
פון דער היגעניעשער בעקעריי אונטער די השגחה פון לאדווער ראבינאט
ה. קינרוס
זאוואדזקא 12
פערקויף-שטעלען: (1) זאוואדזקא 17 (געוועלכע) (2) קאנסטאנטינער 59 (3) ווסכאדניא 41 קאנקורענץ פרייזען

ELEKTRON
ŁÓDŹ, ZAWADZKA 39
SPEEDZ MATERIAŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH
SŁO-GAŁY UMIAROWA

THEA SANNE
Piotrkowska 175, tel. 3-44.
פארצעלאן, גלאז, קרישטאל, פאיאנס, עמאלירען, אלומיניום, באמבאניערען, וואועס, באקאלען.
גלעזער פון 15 גראשען.
טיש-סערוויזעז
פאר 6 פערזאן פון 80 זל. ביז 265 זל.
" 1500 " 255 " 12 "

אכטונג! "בית-לחם" ווסכאדניא 68/70
דער לאדווער יודישער הילפס-פעראיינ מעלדעט, די אלע פערזאנען וועלכע עס איז בעשטעטיגט געווארען צו בעקמען
פראדוקטעז אויף פסח
ווערען געבעטען צו קומען אָבעהמען די טאלאנען וואָס פון 5 ביז 9 אָונד, אין פעראיינס-קאנצעלעריע ווסכאדניא 68/70.
די פערוואלטונג.

על חג הפסח
די קאנדיטאריי F. GRYCENDLER
PIOTRKOWSKA 62, Telefon 14-87.
עמפעהלט צום קומענדען פסח בעקאנט פון זייער גוטקייט מאכאראניקעס, הערבאמניקעס, מאקאסיגעס, מארטען, אנהאנסען, צוקער-ווארן, אין שאקאלאדן. עס ווערט געבעטען וואס פריהער צו בעשטעלען.

די לאנגיעהריגע און בעוואוסטע מעכאנישע בעקעריי פון
י.מ. פאקולא, אגראדאווא 3
באקט דינע און כשר'ע
מצות צו ביליגע פרייזען
מיין בעקעריי געפינט זיך אונטער דער השגחה פון ראבינאט.

וויבשיגע אויפגלעזענאגס-אקציע פון לאדזער פרויען-שווע-פעראיינ.

דער לאָדער יודישער פרויען־שוין פֿעראין
געהערט צו די ריהרעדיגסטע און מענטשסטע אינ-
טויטפֿיעס אין אונזער שטאָט. דער פֿעראין ווערט
אָנגעפֿיהרט דורך עטלעכע וועלכע טייטשע, געביל-
דעטע און אינטעליגענטע דאָסען וועלכע בעווייזן
נישט נאָר ווי געהעריג צו אַרבייטען אויפֿ'ן אָרט,
נאָר ווי שאַפען כבוד פֿאַר דער אינטסטיטוציע אויך
אויפֿן אינטערנאַציאָנאַלען געפֿיט, אַזוי אז אויפֿ-
געשטען איבערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס וועגן פֿע-
קטסטע דעם האַנדל מיט פֿרויען דער לאָדער
פֿעראין געווען פֿערטראַסטן דורך 3 דעלעגאַטעס,
און דער רעפּעראַט פֿון פֿרוי פֿערטאָ טעפֿליצקא
וועגן דער לאַגע פֿון דער יודישער פֿרוי אין פֿויר
לען האָט געראַכט אַ גרויסען רושם אויף אלע
געוועזענע אױפֿן קאָנגרעס.

פארצאלט מיט דעם טאג - טעלזכער הייך
און שוין צווייטן האט דער פערציגן אייזש אונטער
גענומען א פרויע, וויכטיגע און נעלזכע פראפאר
נאכדעם וועגן אונטערזען די ווישע פרוי
גענוי די געפאלדען, וואס לערנען אויף איהר.
דער אנהויב איז געקאמט געקומען פון א
רעפערט און פרוי נאכדעם און באקאנט, און
וועגן וויכטיגע פראפאר, דער רעפערט און פאר
געקומען די טעג און האט גענומען א זעהר גרוי
סען עולם, א שוין גאר, וואס ס'זאל און גענוי
צו קליין, און נישט אלע האבען געקאמט אריין.
פרוי נאכדעם האט אויסגעהאלדן רעפערט
וועגן דער אונטערהאלטונג פראגע וועגן די
אוי גענומען „שטייער חובות“, וואס האבען שוין
און א שיער יודישע פרויען געמאכט אונטערזען.
די דעמאלט האט קאם פל גענומען א הייז
טארישען איבערפונק איבער דער ענטוויקלונג פון
דער חתונה צע רעמאנייט פון יודען, זי ווייזט און
און פערזענלעכע, וואס די וועג האבען געלעבט און
יודען איינע לאנד, און די גענומען גענוי און
פערזענלעכע, דער חתן האט מקדש גענוי די פלה מיט
א פונדעל אדער מיט שוין פסח און פון דעם
טאמעט און איז דאס וואס פארפאלק געקומען
און איינע פערזענלעכע, די יודען האט געקאמט
גענומען פארדעם פון איהר טאג, און ער וואס
זי פשוטע און קליינע, וואס פאר איהר קינדער
זי זי.

אינם זעגן אבער אנדערע צייטן. זיי חתונה
צערעכאנען אין אינם פיל קאמפליצירטער פון אמאל
די רעגלמעסע תוספת אלוין האט פערלורען איהר
לעבליכע קראפט. א חתן דער הופה ביים רב מוז
דאס פארשאלק ארויסקאכען א גאנצע פראצעדור
אין צוויי-שטאנד-אקט, וואו זיי זענען פערשרי-
בען אלס פון אים ווייל אין דעם קאן ערשט די פרוי
פארקויפן איהר רעכט, וואס זי קויפט דורך דער
היראט. אנדערש אין זי אויסגעשטעלט אויף פער-
שטיגענע געפאדערען. א פרוי, וואס האט נישט קיין
„שליכטן אקטע" זענען ביי דער מאכט נישט פער-
טראכט אלס פערהיראטע פרוי און איהרע קינד-
דער זענען רעגיסטרירט אלס וואונגעזעצליכע, און
זי ביכער פונדירט זי זיכער אלס מיידלע, און
זענען דער מאן שטארפט חלילה, האט זי לויט די
פירגעזעצליכע געזעצען קיין שום רעכט נישט צו
רעזשה.

פון אפערנדע התנגות קומען זעהר פיל אומבילד
קען אויף דער פרוי. זי איז אינגאנצען אפהענגיק
פון מאנען קאפארענע. און טרעפט זי אן אויף א
בייזע א שאלאמאן, לאזט ער זי אפערד מיט די
האנט קלענער און האט חסונה מיט א צווייטער.

די אויספירונגען פון פרוי גארפער, זע-
נען אויסגעהערט געווארען מיט גרויס אויפמערק-
זאמקייט און זענען בענליש געווארען מיט ביפאל,
דער אנהייב אין געזען א גוטער, און ס'איז צו
ווינטשען דעם סומפאטישען פערמיין ערפאלג אין
זיין וויכטיגער ארבייט.

די פאָרלעונג פון פרוי נאָלדבערג וועגן
„שטילע הויפּות“ וועט איבערהויפט ווערען באַרענען
שפּאַ, 5 נאָכמיטאָג אין לאַקאַל פון פּאַלסטקלוב,
אומאָרשא 5.

מיר טיילען מיט, אז שבת דעם 31-טען מערץ 5 א וויגער נאכמיטאג דופען מיר אין לאקאל
טון פראג. ארץ. פערזאנלעך פון דער פלייש אינדוסטרי (בוזשעוויגער 5 פראג 1-טער שטאט).

דיעה ודעה! אלגעמיינע פערזאנלעכע פון אונזער קאמפערט.

סדר היום: (1) וואהלען פון פרעזידענט. (2) איבערבליק איבער דער ענטשטעהונג און ענטוויקלונג פון אר.ב. דירה. קאפא. „פאראויס“ - רעפער. ה. משה קארפער. (3) טעטיקייטס-בערייכט - רעפער. ה. עמנואל וואלינסקי. (4) קאסע-השבון ביזן 31-טען דעצעמבער 1927 - רעפער. ה. י. ד. חאטקעלער-ווייסער. (5) אנווערע-בולעטענער פארן יאָר 1928/29 - רעפער. ה. עמנואל וואלינסקי. (6) די דירות-מטעל און קאפא פאר בעסערע לעבענס-בפדינגונגען - רעפער. ה. ש. פדעלמאן. (7) ענדערונגען פון סטאטוס - רעפער. ה. עמנואל וואלינסקי. (8) וואהלען פון א צענטראל-פערוואלטונג, ארומניכט-ראט און-בוערדראפטונג.

דער אויפזיכטער-ראט. די פערזענלעכע. מיר אויסגעקוקט די מיטגלידער, אז ס'איז נויטיג, אז

החית, וועלכע העט מאַנען דעם טשאַרלסטאָן.
באַרנען שפּה האָלט 4 נאַכמיטאָג קונט פאַר
אַ דיכטונג א. נ.ו. „דער פּערדאָס פון און פּרוי
און ווער איז שולדיג?“ אַלס הויפט־פּאַרענענט
מערסט אַרויס דער שרופּטשטעלער יואל מאַסעס.
די טעגן פון דיכטונג זענען פאַלגענדע:
(1) דער אייבער דאָרזשען — דער מאָן;
(2) ווער האָט געוועקט די אימאַרינעסע חתונה; (3)
נעם חתונה און דרישן אַמאָל און חתונה; (4) ווער
פיהרט די פּרוי צו פּערדאָס; (5) פיל ווייבער,
פרייע ליבע און די חתונה פון צוויי.

פון יודישען מענטשער אין פיר-
דאדמאנע.

אין „פילהארמאניע“ קומען פאר די ווייטער-
דיגע נאטמערקלעך פון חנה לערנער און דוד זי-
רערמאן.

היינו, פרייטאג זענט געשפילט „דער מאָס קירטער“, מאָרנען, שבת פרייטאָג — „אין נאָמען פון גאָט“, שבת אַכט אין אָקטאָב — „על נהרות פבל“ אין די אַל געפאָרשטעלונגען בעסטיילונגן ווען די נאָסראַלערען.

החומר:
היום און מארגען די עפענטליכע
משפטים.

היינט אָווערד און מאָרגען שפּאַן נאָכמיטאָג
קומען פאַר צוויי עפענטליכע משפּטים אין זאָל
פון „הזמיר“.

פרייטאָג אָווערד — אַ משפּט איבער טשאַרל-
סטאָל דזשאָפּאָנד און עקסכולע טענץ מיט פּאָל-
נענדע טענץ; (1) דער קלאַסישער טאַנץ און זיין
גענוס; (2) ווין ווירקונג אַזי קדער פּסיכיק פון
מענש; (3) די ליבע פון מאַן און פּרוי און דער
אליטער צינעוואָרדיגער טאַנץ; צו קען אַ טאַנצ
געוונד אָדער קראַנק מאַכען; (5) די מאָדערנע
ווירשע זינגער און די פּאָלגען פון דזשאָפּאָנד; (6)
האַט פאַר אַ ליבע צווישען מאַן און פּרוי ווערט
געוואָסען דורכץ טשאַרלסטאָן; (7) דער צוקונפֿ-
טיגער פּרעהיליכער טאַנץ פון דער מענשהייט.

אַלס בעשולדיגער טרעט אַרויס דער שריפט-
שטעלער זאָל מאַטטאָים, פּערטיידיגער — דער ריכ-
טער אהרן צייטלין, דאָס פּובליקום טרעט אַרויס
אַלס ערוואָן און עקספּערטען. דעם אָרטיל טראַגט
היינט דאָס פּובליקום.

עס וועט אױך אױפטרעטען די טענצערן קאָל

אָרטיסטישער רעווי און קאמער-טעאטער
אונטער דער לייטונג פון בראדערזאן

היינא פריימאג - 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.15 אין אַווענד

כארגון שבת - 3 פארשטעלונגען
4 נאכמיטאג פאפולערע פרייזען
8 און 10.15 אָוועד.

7. קייטלען	1. פראלאג
8. מיין 1. דעפאזיטן	2. מלווה מלכה
9. קאנטאָניסטען	3. זיינערל
10. נאך דער	4. שאַפניש. סקעטש
11. גאשציני דוואור	5. כינועוויש. פלעכער
	6. פליידער

„מלך המלכים" אין „קאזינא".

אין "קאסינא" ווערט איצט דמאָנסטרירט
בעריהמטע פילד, "מלך המלאכים", פון אויסש-
טונג פון דעם ראָווינג היסטאָרישען ביר שט-
איבער אלע ערוואַרטונגען, דאָס פילד איז שט-
סירט דורך דעם בעריהמטען רעזשיסער סע-
דעמיל. אינעם פון די הויפט-ראָלען שפילט
בעסטער יודישער אַרטיסט רודאָלף שילדקרוין
מאָיק - אילוסטראַציעס שטעהען נישט אָפּ פון
גאָנצקייט פון דעם שטעהענע פילד. צוליב די
מעלות האָט דאָס פילד אין "קאסינא" גרויס ערפ-

דאָס פינפטע פראָגראַם, "מלוח מלכה",
געקומען אין "הארט" מיט אַן אַנאָנימאָסע ערליכען
ערפאַרונג, וועט נאָך געגעבען ווערען ביז דעם
אויף זינט ווערט פאַרגעברייטעט אַ ניי יום
פראָגראַם.

קינדער-פארשטעלונג אין „פאפולאר
וויזאן פארמוואן האבט די נידערשטע ש

יונים פון דער שטאטטישער אָווענז-שול נומער
 איסלענדיהרט אין פאפולארי-טעאטער אַ איינ-
 יאָרטיג פּאַלעס-מעשה'לע אונטערן נאָמען, די
 גענעז פֿון דער קעניגין רויז'. די פאָרשטעלונג
 דעזשיסירט געוואָרען דורך ה' דאָנאָ-וואָל
 (אקטאָבער) אין איו אַרבע מיט אַ גרויסע ערש-
 קאפּל דער פאָרשטעלונג האָבען זיך איסלענדיש-
 די שילדרינג: זאָנד, שטערענבערג, באַנדס
 וויינבערג, אַקאָמפּאנירט האָט פֿר. טאָמאַרע גוי-
 סקא. די קאָסטומען-פּראָיעקטען האָבען פּאַרפֿע-
 רף. יעווערסקאָ און מאָלאָטינסקא.

אלי פרנק

צו דער לאנדער יודישער בעפעלקערונג.

דער הילפס-פערליין תומכי אדרחים פאמארסקא 18 ארגאניזירט אויף דעם היי-אחריגען פסח א גרויסע פסח-הילפס-אקציע!!!

זו שוועמער ניימבעדער פשיגע בכבודע פאמיליעס ווארפען אויף אייער הילף !!

זו די פסח-תקציע איז פארלוירן די איינציגע פסח-תקציע אין לאדו!!

נערענאָקט אין דער הויב ליגט נאָך אויף די הונדערטער נבירים פון דער שמאָם לאָדו!!

מיר ווענדען זיך דעריבער צו אייך אונטערשטיצט די פסח-אָקציע מיט אַ ברייטער האַנד, ווייל הונדערטער יידישע בכבוד'ע פאמיליעס וועלען אַ דאָנק „תומכי אורחים" האָבען ד'מגליכקייט צו פייערען דעם גרויסען יום-טוב פסח, צו דעם צוועק וועלען זיך צו אייך ווענדען פערזאָנלעכע מיטגלידער און מיטגלידער מיט ספעציעלע שפענדע בלאַקס, אויך האָבען זיך געשיקט אינאָםנאָמען וואַלען שפענדען, און דער שפענדער ווערט געבעטען צו זיין אויפגעקראָם, אַז דאָס שפענדע - ביכעל וואָל האָבען די אונטערשריפטען פון פרעזעס, סעקרעטאַר און קאַסירער אונטער דעם פּעראַיינס-טעמפלעל. עס איז צו ערוואַרטען, אַז די יידישע געפֿעלקערונג וועט אונזער אָקציע אונטערשטיצען און דערמיט וועט איהר העלפען אייערע אייגענע ריידער און שוועסטער פון נאָט.

מיט דרד ארץ

ד' פערזאנלעכע פון „זומבי אורחים"

(-) פרצוועס וו. מארקוספעלד.

אנאום! נעכטער פראגדעם: "MORZE" אין די הויפטן: Olga Czechowa, Antoni Pointner i Harry George

אנהויב אין געוו. טעג 4 א.ז. לעצטער 9.30
שבת, זונטאג און יום-טוב 2.30 נאָכמ.
1-ער סטאָנס אָלע פֿלעצער 75 און 50 גר.

אלטע בעסעסערונגען שיק איך אפ אהיים

קויפט געמאָהלט פאַרצעלן צו מעסיגע פרייט
ט אויך אָן צו מאַהלען פֿערשידענע קאָנטען און פֿאַ
צו סערווירען. עס ווערט אויך אָנגענומען פֿערשיד
מאָנאָגראַמען און אויפֿשריפטען פֿאַר רעסטאָראַציע

CEDA

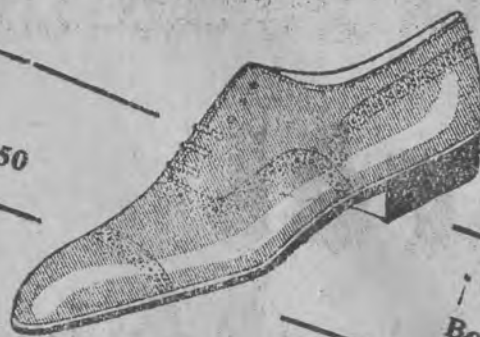
פון דער העכסטער קוואליטעט שיך

Bracia P. i M. SCHWALBE

85 PIOTRKOWSKA 85

Telef. 62-02.

שווארץ
Boxcalf 43,50

ברזיל
Boxcalf 44,00

ווינער שטרעבט צו האבען בעקוועמע און געשקטע שטוב-פאנטאפעל

אין פערשידענע סארטען צו צוגענגליכע פרייען
קען מען בעקומען נאך ביי 41 PIOTRKOWSKA 41
אויך לאגער א גרויסער אויסוואהל פון שפאציר-קינדער-פאנטאפעל

M. HATZI THEMELIS,

שייך פאנטאפעל

דאממען
הערדען
אין קינדער
אויף ווילען
CZEPSOHL
"ARMO" מערקע

פארטאווע

איג. און אויסלענדישע.
קאנקורענץ-פרייען!
עמפפעלען די פירמע

פרינעלעס

זיידענע, פירמע "Bata"

שייכלעך

פאר קינדער לוקסוסאווע
אין א גרויסען אויסוואהל.
ס'איז אנגעקומען געמאלענע קינדער-שייכלעך

"RENOVA", 7 PIOTRKOWSKA 7

APOLLO! זעט! צארישער קורירער (KURJER CARSKI)

מאגנעטאל פילם מיטערשטערק לויט דער
בעוואוסטער ערשטלונג פון זשול ווערן.
דאס בילד ווערט ארויס-
טריט מיט כאר-און
:- סאלא-מאנעט.

Iwan Mozzuchin i Natalja Kowanko

2 סעדיעס 20 אקטען צוזאמען!
אין די הויפט-רעלען: די בעריהמע ארטיסטען

Grand-Kino! "קרבות פון גמ"

היינט אנגעוועהנל. פרעמיערע!
צוויי שלאגערן אין א דאפעלטען פראגראם!
היינט אנגעוועהנל. פרעמיערע!

Klara Bow i Esther Ralsion

וואונדערבארע און ריכטיגע שאפאנער סאלאן-קאמעדיע, וואס האלט דעם צושיינער די גאנצע
ציט אין פרעהליכען הימלאר.
:- אין די הויפט-רעלען:

Ryszard Dyx i Betty Bronson

אנהויב פון די סענסעו: 4, 6, 8 און 10 אקטען, שבת, זונטאג און יום-טוב - 1 א זיגער מיטאג. אקעסער אונטער דער לייטונג פון ה'ר. קאנטאר. 09g

די בעסטע וויינען

ווי אויך מעהד, קאנדיטען, שפירט און פאלעסטינער קאנדיטען
כשר לחג הפסח
בעקומט איהר נור ביי דער בעוואוסטער פירמע

W. BULWA, Łódź

47 GŁÓWNA 47

וועלכע בעפרייגט אפילו דעם גרעסטען מפונק מיט דער אויס-
געצייכענטער קוואליטעט סחורה און מיט די ביליגע פרייען.
רעיעלע בעהאנדלונג!
וואלט בולווא, גלובנא 47
די פירמע עקזיסטירט פון 1895 יאהר.

ביליג מצות

נאך פאלדנאווא 9 בעקומט מען פער-
אויף שידענע סארטען
ווי ליטווישע, אמעריקאנער
און ישראלי און אנדערע
סארטען צו ביליגע פרייען. ביי בלייבן
פאלדנאווא 9 פראנט-געוועלב.

"MALWIN"

צו קאנקורענץ-פרייען. רעיעלע בעהאנדלונג. די פרייען
זענען פון 1.50 אפלאש און ווייטער. פאר סחורים-
וויין-און מעהד-פאבריק
"MALWIN"
לאדו, צענעלניאנא 36.
אינהאבער: משה אלטער און הערשל מיגדאל.

מאסאזש-און הייל-
נימאסטיק-שולע אין
קאפינעט
פון דר. מער.
ב. שמירגעלד
צענטרירט 6, מער. 51-89.
"דוקאט" - פערקלונגען,
פערליקע, געהען-שערענען,
אקוויטעט, טרומפול, שטחל-
אקוויטעט, געזעלשאפט-
אקוויטעט, בעהאנדלונג פון
האנטעס, פערקלונגען (נרווען).
יידע שטענע קונדער (נרווען).
און דעם צווייטן די שולע,
דערט ארויסגעגעבן א צייכונג
זמפאנג פון 3-5 נאכט

Dr. Med.
J. PIK
Hólczańska 57, tel. 23-77
parter
נפרווען-קראנקייטן
פון כושע הילונג פון ווערשיינע
און נערווען-למדיען. (פסיכא-
מאדיקען). י. ר. רעסטיניצ-
פרייען סאר אונגעמיטלעכע

Karol Goeppert

Najlepszy filcowy kapelusz

PROSZĘ OBIŁU GŁOWY DLA DOROSŁYCH
"KOWALSKINA"
USUWA NAJSILNIEJSZE
BÓLE GŁOWY
FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA
"AP. KOWALSKI" WARSZAWA. 9

גענצען-שמאלץ

כשר לחג הפסח
בהכשר דמ"צ דפה
14 דרעוואווסקא-גאס 14 (פאלישע): 333

וויכטיג פאר ה"ה פרייערע!

סעלניש בלומען-וואסערן: 3.50 א קילא
וועשעטאל 2.00
פיקסין צום ראזירען 7.65
ברילאנטין 3.60
פראנצויזישער לאקיר 45 גר. א דעקא
עמפפעלעט די פערפומעריע

M. WOLMAN

12 ZAWADZKA 12
ס'איז אנגעקומען פראנצויזישער פערלאווע
לאקיר 50 גר. א דעקא.
פאר אנגראסטישען ראבאט. 97g

היינט און פאלגענדע טעג! דאס מעכטיגסטע מייסטערזעלדע

CASINO

Krol Królów

קעניג פון די קעניגען

Cecil B. de Mille

Producers Internationale Corporation, New-York.

ספעציעלע מוזיקאלישע אילוסטראציע

אויסגעפיהרט דורך א פערזענלעכע סעקאנאישע ארקעסטער.

אנהויב 4 א זיגער נאכמיטאג.

דער מענש אהן הענד

CZARY! היינט גרויסע פרעמיערע!

KAZIMIERZ JUNOSZA STĘPOWSKI

גרויסע סענאציע אין 10 אקטען. אינסצע-
ניזאציע פון Ireneusz Hr. Plater-Zyberk

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סאנדאמיערס

088

אנהויב פון די סענאציע: 3.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג - 1 א זיגער נאכמ.

SPLENDID

עדאטישע שאמפאנער קאמעדיע!

היינט פראכטפולע פרעמיערע!

פרייט מיט א בר-מיני

— אין דער-
הויפט-ראלע.

LAURA LA PLANTE

די פערשטע שטעלע און די
פערשטע קאמעדיע - ארטיסטין

רייכע אויסשטאטונג!

אריגינעלער אינהאלט!

פראכטפולע שפילען!

אונגעוועהרליכער טעמפא פון דער אקציע!

אויסגעוועהרליכע איינפאלען!

עראטיזם!

מוזיקאלישע אילוסטראציעס ווערען אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון ה' א. משודנאווסקי.

שבת און זונטאג ביז 3 א זיגער נאכמיטאג זענען די פרייען פון אלע פלעצער 50 גראשען און 1 זלאטי.

דאס טאנצענדע ווייזן

ODEON! די לעצטע 3 טעג!

— אין די-
הויפט-ראלע.

BEN LYON

און דעם
שעהנעם

LYA MARA

פארשטעלונג פון פילם „איבער דעם שעהנעם
בלויזען דונא“ מיט דעם ליבלינג פון פובליקום

אויסערן פראגראם: א פארם אין 2 אקטען.

פערזענלעכע ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ס. פיערדזשאקא.

אויסערן פראגראם: א פארם אין 2 אקטען.

KAZIMIERZ KRUKOWSKI

היינט און פאלגענדע טעג! דאס מעכטיגסטע מייסטערזעלדע

TONI SCHÜTZ i SARFINA TALARICO

און געווענליכע איינפאלען פון
דער בעהאנדלונג פון ווייזן

„SERVUS! -- KRUKOWSKI!“ № 15

אונטערן נאמען:

קרוקאוואדע אין 14 איינפאלען פון העמאר, סטארסקי, ד"ר פיערדזשאקא, שער-שניג, סגייעטינסקי א. ג. מוזיק: לידווער, באטשקאווסקי א. ג.

עס נעמען אנטווי: Wl. Jaśkówna, Cz. Popielewska, Toni Schütz, Serafina Talarico, S. Belski, G. Cybulski, Kazimierz Krukowski, Stefan Laskowski, A. Nowosielski

באלעט מיט דער פרימא-באלערינע Irena Soboltówna און באשטימטער Eugenjusz Wojnar און דער שפיל, M. Bargielska, Z. Duranowska, J. Brauman, Z. Liszewska, K. Palczyńska

אין בעשטער פון: (1) Kazimierz Krukowski (2) Toni Schütz (3) עראינעווענען פון קארנאוואל (4) Gong-djas (5) סיי-מירער (6) Dr. Grand-Wan (7) חצות

פון א דאן-וואל (8) קאמעדיע פון דער וויקליכקייט (9) 50 ענגלישען שטיק (10) Zaira (11) Dr. Grand-Wan (12) יאשקובנא ווערט

געפאלגט פון אלעמען (13) קרוקאווסקי איז קראנק געווען (14) סערוואס קרוקאווסקי.

רעזשי: W. Jastrzębiec מוזיק-לייטער: T. Sygietyński קאנצערט-מייסטער: W. Lidauer סענץ און עוואלוציעס: Eug. Wojnar

ליטעראר. קינסטל. טעאטער

„GONG“

אין לאקאל פון קינא-טעאטער „LUNA“

אונטער דער לייטונג פון
WALERY JASTRZĘBIEC.

טעגליך 2 פארשטעלונגען:

7.45 און 10 אין אוועק.

פארשטעלונגען: 7.45, 5.45, 10 און.

בעקאנטמאכונג!

מען איז מודיע דאס 50 היינטיגע שבת
פ' צו וועט די שוהל און אויך דאס ביהמ"ד
א פער ווין צום דאווענען און לערנען יעדען
טאג, מארגען אי"ה שבת וועט מען פארן ליי-
נען האלטען הרב גארעליה נ"י מעניא דיומא
א דרשה און פון 9 ביז 11 שעה
מנהיג' ביהמ"ד של המנוח
ר' אלי' זילרעניצער קילנסקי 117

Dr. med.
BRAUN

23 פארדינאטא 23
טעלעפאן 40-26
ספיציעל-ארטס פאר הויס און
ווענערושע קראנקהייטן און
סענער-שטעלען.
בעהאנדלונג מיט קווארק-לייט
(האר-אויסשטעל)
נעהמט אן פון 9 ביז 11 שעה
און פון 5-8 אונטער.

מצה-רייבעכץ

העל, שייך, שרוקען מיט א הכשר
צו בעקומען ביי דער פירמע
פיעטראווסקי און ברייטשטיין
אלעקסאנדריסקא 12, טעל. 40-92
צו ביליגע פרייען. צו ביליגע פרייען

Nowość!

צום פרייהלינג צום זומער
קרעטן-פאלטענס גאזעלען און פיקסן
— (צום ווינטער) —
לאפקאווע פאלטענס ala ברייטשוואנצען
עמפעהלט אויך גינסטיגע בעדינגונגען
A. FISZLEWICZ, 12 Narutowicza 12, telefon 34-66.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kauten

Wydawnictwo „Majer Folksblatt“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Członkami i druk „Majer Folksblatt“, Piotrkowska 21.